

Nr 218.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete; given Stockholms slott den 10 mars 1936.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed jämlikt § 87 regeringsformen föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Gustav Möller.

Förslag

till

Lag**angående ändring i vissa delar av lagen den 17 juni 1916 (nr 235)
om försäkring för olycksfall i arbete.**

Härigenom förordnas, att 1, 11, 13 och 20 §§ lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete¹⁾ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

1 §.

Envar arbetare — — — i arbetet.

Såsom föranledd av olycksfall skall även anses skada, som förorsakats genom inverkan under högst några få dagar

antingen på mekanisk väg av arbetet, såsom skavsår, blåsor eller senskideinflammation (senknarr),

eller av temperaturförhållandena under arbetet, om skadan utgöres av värmeslag, solsting eller förfrysning,

eller av visst i arbetet använt frätande eller etsande ämne, som ej finnes upptaget i lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar, såsom av svavel-syra, salpetersyra, kalk eller kalksalpeter eller blandning, vari dylikt ämne ingår;

skolande i dessa fall såsom dagen för olycksfallet anses den dag skadan yppades.

Såsom olycksfall — — med arbetsanställningen.

Kostnaden för — — — av arbetsgivaren.

11 §.

Är arbetsgivaren enligt annan lag eller särskild författning eller på grund av egen utfästelse skyldig att vid skada till följd av olycksfall i arbete utgiva avlöning, pension eller annan ersättning, som helt eller delvis utgör understöd på grund av olycksfallet, eller skall sådant understöd utgå från kassa eller pensionsinrättning eller på grund av försäkring i annan försäkringsanstalt än i 4 § sägs, avdrages från sjukpenning, livränta, begravningshjälp eller annan ersättning, som utgives enligt denna lag, vad i anledning av olycksfallet för motsvarande ändamål av arbetsgivaren, kassan eller pensionsinrättningen eller på grund av försäkringen utgives för tid, under vilken ersättningen utgår. Dock må sådant avdrag endast äga rum, om arbetsgivaren, på grund av understödet, enligt 15 § andra stycket erhållit lindring i försäkringsavgiften, samt, i fråga om understöd från kassa eller pensionsinrättning

¹⁾ Senaste lydelse av 1 § se 1919: 323 och av 13 § se 1922: 320.

eller på grund av försäkring, endast ske, om kostnaden för understödet helt och hållet eller till minst en tredjedel bestritts av arbetsgivaren, och ej ske med större belopp än som skäligen kan anses svara mot arbetsgivarens bidrag. För understöd vid sjukdom, vilket av arbetsgivaren utgives, må avdrag ske, ändå att motsvarande lindring i försäkringsavgiften ej ägt rum, ägande arbetsgivaren av försäkringsinrättningen återfå vad som på grund av sålunda utgivet understöd avdragits från ersättningen enligt denna lag.

Såsom understöd, varom i första stycket sägs, skall ej anses pension, som tillförsäkrats den skadade på grund av viss levnadsålder och anställningstid eller eljest av annan anledning än den av olycksfallet förorsakade skadan. I fråga om pension, som utgår vid arbetsoförmåga i följd av olycksfallet, skall såsom sådant understöd anses allenast den del av pensionen, som överstiger det belopp, vartill rätt grundats genom anställningstiden.

Avdrag må icke göras för tilläggspension enligt lagen om folkpensionering eller för understöd enligt förordningen om invalidunderstöd eller för understöd från sjömanshus eller för annat dylikt, allenast för behövande avsett understöd, och icke heller för ersättning enligt förordningen om blindhetsersättning.

Är för den skadade lön bestämd i författning eller eljest fastställd av statlig myndighet utan att därvid angivits, att å lönen avdrag må göras för livränta i anledning av olycksfall i arbetet, skall vid tillämpningen av första stycket lönen till den del densamma motsvarar den skadade tillerkänd dylik livränta anses utgöra understöd på grund av olycksfallet; dock må livräntan utgå om och i den mån särskilda förhållanden därtill föranleda.

Beredes den skadade genom understödet naturaförmåner, såsom bostad, fritt uppehälle eller dylikt, beräknas avdraget för dessa förmåner efter de i arbetsorten gällande priser eller efter andra grunder, som finnas tillämpliga.

Finnas i denna paragraf givna bestämmelser i särskilt fall icke tillämpliga, prövar försäkringsinrättningen, huruvida och med vilket belopp avdrag å ersättningen enligt denna lag skäligen skall äga rum.

13 §.

Sedan försäkringsinrättningen — — — skall utgivas.

Kan ej med — — — böra utgå.

Ersättning i anledning av skada, varom förmåles i 1 § andra stycket, skall utbetalas av den försäkringsinrättning, där den skadade vid tidpunkten för skadans yppande är försäkrad jämlikt denna lag; dock skall, om skadan yppas först sedan den skadade upphört att vara utsatt för inverkan av den art, som förorsakat skadan, ersättningen utbetalas av den försäkringsinrättning, där den skadade senast var försäkrad, medan han var utsatt för dylik inverkan. Har den skadade under tid, medan han varit utsatt för inverkan, som nu sagts, jämlikt denna lag varit försäkrad jämväl i annan försäkringsinrättning, och har skadan huvudsakligen föranletts av inverkan, som ägt rum under tiden för sådan försäkring, skall — där ej annan överenskommelse träffats — kostnaden för ersättningen åvila denna försäkringsinrättning.

Kan ej genast — — — sålunda utgivits.

Inträder, sedan — — — för beslutet.

Beslut om — — — till efterrättelse.

20 §.

Varder arbetare, som i denna lag avses, skadad till följd av olycksfall i arbetet, skall arbetsgivaren eller den, som å hans vägnar förestår arbetet, ofördröjligen härom underrättas. I fråga om skada, varom förmäles i 1 § andra stycket, skall underrättelsen lämnas till den arbetsgivare, hos vilken arbetaren vid tidpunkten för skadans yppande är anställd, eller till den, som å hans vägnar förestår arbetet; dock skall, om skadan yppas först efter det arbetaren upphört att vara utsatt för inverkan av den art, som förorsakat skadan, underrättelsen lämnas till den arbetsgivare, hos vilken arbetaren senast var utsatt för dylik inverkan, eller till den, som å hans vägnar förestår arbetet. Där ej läkarvård av försäkringsinrättningen beredes den skadade, är han skyldig att underkasta sig vård eller föreskrift av läkare, som må tillkallas av arbetsgivaren eller arbetsföreståndaren.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1937.

Lagen skall icke äga tillämpning i fråga om skada, varom förmäles i 1 § andra stycket, där skadan yppats före nämnda dag, och ej heller beträffande dylik skada, som yppats senare, därest den skadade icke efter lagens ikraftträdande varit utsatt för inverkan av den art, som förorsakat skadan. Ersättningsanspråk, som grundas å olycksfall, vilket inträffat före lagens ikraftträdande, skall bedömas enligt äldre lag.

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför
Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i stats-
rådet å Stockholms slott den 14 februari 1936.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Departementschefen, statsrådet Möller, anmäler efter gemensam beredning med t. f. chefen för justitiedepartementet samt cheferna för försvars- och finansdepartementen fråga om *vissa ändringar i lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete* samt anför:

Inledning.

I skrivelse den 11 maj 1934 (nr 250) anhöll riksdagen:

I. att Kungl. Maj:t ville verkställa utredning, huruvida begreppet olycksfall enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete borde utvidgas, utan att gränsen mellan olycksfall och yrkessjukdom utplånades och utan att kravet på orsakssammanhang mellan arbetet och skadan uppgäves, genom att under detta begrepp inbegreps fall, i vilka den av arbetet härflytande skadeverkningen gjort sig gällande under en mera utsträckt tid än som hittills av praxis medgivits för att lagen skulle hava tillämpning, samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill nämnda utredning kunde giva anledning, samt

II. att Kungl. Maj:t ville verkställa utredning rörande ändrade bestämmelser i 11 § olycksfallsförsäkringslagen beträffande förhållandet mellan förmåner, som utginge enligt nämnda lag, samt understöd, som det till följd av olycksfall i arbete ålåg arbetsgivare att utgiva enligt annan lag eller särskild författning eller på grund av egen utfästelse, eller som utginge från kassa eller pensionsinrättning eller på grund av försäkring i annan försäkringsanstalt än i 4 § olycksfallsförsäkringslagen sägs, ävensom för riksdagen framlägga det förslag, vartill denna utredning kunde giva anledning.

Framställningen var föranledd av en vid riksdagen väckt motion (I: 16 av herrar Olof Carlsson och Forslund), över vilken andra lagutskottet avgivit utlåtande nr 27.

Den 31 maj 1934 anbefallde Kungl. Maj:t riksförsäkringsanstalten att efter verkställande av erforderlig utredning avgiva yttrande i ärendet och därvid tillika inkomma med förslag till de ändrade bestämmelser, vartill utredningen kunde giva anledning.

Till fullgörande av detta uppdrag har riksförsäkringsanstalten den 4 december 1934 inkommit med förslag till vissa ändringar i olycksfallsförsäk-

ringslagen jämte motiv därtill. Lagförslaget torde få såsom bilaga (*Bilaga B*) fogas vid statsrådsprotokollet i detta ärende.

Over förslaget i dess helhet hava yttranden avgivits av socialstyrelsen, försäkringsrådet, svenska arbetsgivareföreningen och landsorganisationen i Sverige. Socialstyrelsen har vid sitt yttrande fogat från yrkesinspektörerna infordrade utlåtanden över förslaget i vad det avser den under I i riksdagens skrivelse omförmälda frågan. Landsorganisationen har vid sitt yttrande fogat ett av svenska järnvägsmannaförbundet avgivet utlåtande i den under II i riksdagens skrivelse behandlade frågan. Over förslaget hava därjämte yttranden inkommit i vad det avser frågan I i riksdagens skrivelse från medicinalstyrelsen och de ömsesidiga socialförsäkringsbolagens förening samt i vad det avser frågan II i skrivelsen från arméförvaltningen, marinförvaltningen, flygstyrelsen, generalpoststyrelsen, telegrafstyrelsen, järnvägsstyrelsen, vattenfallsstyrelsen, statskontoret, statens pensionsanstalt, domänstyrelsen och svenska stadsförbundet.

Jag övergår nu till en närmare behandling av förslaget och börjar därvid med frågan I i riksdagens skrivelse.

Utvidgning av begreppet olycksfall.

Översikt.

Gällande bestämmelser.

Enligt 1 § olycksfallsförsäkringslagen skall i regel varje arbetare vara försäkrad för skada till följd av olycksfall i arbetet.

Därjämte stadgas i 1 § lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar, att den, som jämlikt olycksfallsförsäkringslagen är försäkrad för skada till följd av olycksfall i arbete, skall anses vara försäkrad jämväl för yrkessjukdom, som uteslutande eller till övervägande del framkallats genom inverkan av arsenik, bly, kvicksilver, fosfor, stendamm, strålände värme eller ljus, röntgenstrålar eller radium, mjältbrandssmitta.

Någon definition på begreppet olycksfall, respektive yrkessjukdom, lämnas icke i dessa lagar.

Historik.

Vid 1928 års riksdag hemställdes i motion (II: 288 av herr Sundström) om sådant tillägg till olycksfallsförsäkringslagen, att arbetare, som ådragit sig muskelsträckning i ryggen, bleve tillförsäkrade ersättning enligt lagens grunder.

I två likalydande motioner (I: 185 av herrar Nils Andersson och Lindström samt II: 354 av herrar Molander och Englund) till 1933 års riksdag föreslogs framställning till Kungl. Maj:t om utarbetande av förslag till sådan komplettering av olycksfallsförsäkringslagen, att olycksfallsersättning i regel skulle utgå till personer, som under arbetet påtagligen ådragit sig skador genom muskelsträckningar och muskelbristningar.

På hemställan av andra lagutskottet (utlåtanden nr 32/1928 och 27/1933)

beslöt riksdagen såväl 1928 som 1933, att motionerna icke skulle föranleda till någon åtgärd.

Vid 1934 års riksdag erinrade andra lagutskottet i sitt förut omnämnda utlåtande nr 27, att uttrycket »olycksfall» i gällande olycksfallsförsäkringslag i praxis syntes tolkas så, att därunder inbegrepes allenast fall, då en kroppsskada uppkommit genom någon skadlig inverkan under en begränsad kort tid, enligt ett uttalande av riks försäkringsanstalten omfattande högst en arbetsdag. Av yttranden, som i ärendet avgivits av försäkringsrådet och riks försäkringsanstalten, framginge, att åtskilliga fall förekomme, då kroppsskador, vilka till sin natur vore nyss omförmälda olycksfallsskador närstående, uppkomme på grund av skadlig inverkan, som haft något längre varaktighet. I sådana fall hade med tillämpning av hittillsvarande praxis olycksfall icke ansetts föreliggande. Enligt utskottets mening borde en utredning verkställas, huruvida icke även vissa sådana fall, som senast omförmälts, skulle kunna anses utgöra olycksfall i arbete och sålunda en utvidgning ske av begreppet olycksfall sådant det hittills ansetts böra tolkas. Utskottet förutsatte emellertid härvid, att andra skadefall icke skulle komma i fråga än dels sådana, som icke vore att hänföra till yrkessjukdomar, och dels sådana, i fråga om vilka sambandet mellan arbetet och skadan vore påtagligt.

Här må jämväl erinras om det förslag till lag angående ändrad lydelse av 1, 3 och 9 §§ lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar, varöver Kungl. Maj:t tidigare denna dag efter hemställan av mig beslutat inhämta lagrådets yttrande. Förslaget avser en utvidgning av lagens tillämpningsområde, i det försäkringen föreslås skola bland annat omfatta jämväl yrkessjukdomar, som uteslutande eller till övervägande del framkallats genom inverkan av bensol eller dess homologer eller deras nitro- eller aminoderivat, halogenderivat av kolväten av den alifatiska serien, koloxid, cyan eller förening därav, klor, hypoklorit eller klorkalk, kloramin, nitroäsa gaser, kromsyra eller förening därav, radioaktivt ämne överhuvud.

Utländsk rätt.

Enligt den danska »Lov om Forsikring mod Følger af Ulykkestilfælde» af 1916 skola med olycksfall jämsställas sådana skadliga påverkningar av högst några få dagars varaktighet, vilka härflyta från arbetet eller de förhållanden, varunder detta utföres, och som medföra nedsättning av arbetsförmågan eller döden. Enär inom olycksfallsförsäkringen i Danmark gäller en karenstid av 13 veckor samt nyss angivna skadliga påverkningar jämförelsevis sällan torde medföra nedsättning av arbetsförmågan under så lång tid, är berörda bestämmelse av ganska ringa betydelse. I Schweiz har olycksfallsförsäkringsanstalten år 1918 bemyndigats att försöksvis bereda försäkringens förmåner åt arbetare, vilka äro arbetsoförmögna till följd av skador, som uppkommit genom arbetet dels på grund av inverkan av andra ämnen än som äro angivna i lagstiftningen om försäkring för yrkessjukdomar, varvid företrädesvis avses eksemer och andra hudåkommor, förorsakade av kalk, cement, kalciumkarbid, dålig olja m. m., dels utan inverkan av farliga ämnen, för så vitt dessa skador

med bestämdhet kunna hänföras till arbetet, »men ej, om skadorna kunna vara verkningar eller yttringar av en sjukdom, eller om de icke skulle hava uppkommit utan medverkan av en sjukdom». Till skador av sålunda sist åsyftade slag, vilka berättiga till ersättning, skola hänföras i synnerhet krepiterande senskideinflammation, som uppkommit till följd av upprepade ansträngande rörelser, hudvalkar till följd av särskilt tungt arbete eller upprepade stötar, hudsprickor till följd av kyla, för vilken den skadade varit utsatt under arbetet, hudavskrapning till följd av fortgående nötning m. m. År 1932 har nämnda bemyndigande utsträckts till att omfatta även sådan lungsjukdom (pneumokonios), vilken förorsakas av damm, som inandas under arbetet. Ersättningen, som endast avser akuta skador, skall i angivna fall ej utgivas, om det legat i den försäkrades makt att skydda sig för skadorna. Den årliga kostnaden för dessa skador uppgår till omkring 200,000 schweiziska francs. Genom lag år 1928 har i den *holländska* olycksfallsförsäkringslagen av år 1901 intagits en bestämmelse av följande lydelse: »Med kroppsskada till följd av ett olycksfall likställes kroppsskada, uppkommen på jämförelsevis kort tid, såsom senskideinflammation, förfrysning, värmeslag, värmebedövning, solsting, blåsor och liknande.» Sammanlagda kostnaden för de under nämnda stadgande hänförliga olycksfallen uppgick under år 1932 till 152,241 floriner.

Departementsförslagets huvudgrunder.

Riksförsäkringsanstaltens förslag.

Riksförsäkringsanstaltens förslag innebär i huvudsak införandet i 1 § olycksfallsförsäkringslagen av ett nytt andra stycke, enligt vilket såsom föranledda av olycksfall i arbete även skola anses skador, som förorsakats av inverkan på mekanisk väg under jämförelsevis kort tid (högst några dagar) av arbetet eller av de förhållanden, varunder det bedrivits, såsom skavsår, blåsor eller senskideinflammation (s. k. senknarr), eller av frätande eller etsande inverkan under nyss angiven tid av visst i arbetet använt ämne, som ej finnes upptaget i lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar, såsom av klor, svavelsyra, salpetersyra, kalk eller kalksalpeter eller blandning, vari dylikt ämne ingår.

Såsom en följd av införandet i lagen av detta stadgande föreslår anstalten tillika viss ändrad lydelse av 6 § samt vissa tillägg till 13, 20 och 21 §§.

Riksförsäkringsanstalten har i motiveringen till förslaget anfört följande.

I sitt vid 1934 års riksdag till andra lagutskottet avgivna yttrande hade anstalten ställt sig mycket tveksam med avseende å den ifrågasatta nya lagstiftningen.

Denna tvekan hänförde sig huvudsakligen till den stora svårigheten att på ett någotsånär tillfredsställande sätt avgränsa de slags skador, som i detta sammanhang kunde ifrågakomma, och som, ehuru de hade karaktären av vanlig sjukdom eller yrkessjukdom, det oaktat skulle inrangeras i olycksfallsförsäkringslagen vid sidan om skador, som föranleddes av olycksfall.

Emellertid hade riksdagen tänkt sig en lösning av frågan i sådan anslutning till olycksfallsbegreppet, sådant det för närvarande uppfattades, att endast de fordringar på plötslighet eller kortvarighet i fråga om det därvid

grundläggande händelseförloppet, som brukat uppställas, skulle i viss utsträckning eftergivnas; och det utan att därigenom någon rubbning skulle ske i förhållandet i princip mellan olycksfallsskada och yrkessjukdom enligt lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar.

I enlighet härmed hade anstalten sökt begränsa den avsedda utvidgningen sålunda, att därunder ej skulle inbegripas sådana skadeverkningar, där enligt redan för närvarande vedertagen praxis olycksfallskaraktären uteslötes av annan anledning än som hade avseende på ett kortare eller längre tidsmoment för det förekommande händelseförloppet.

Med den ganska betydande utvidgning av olycksfallsförsäkringslagens tillämpning, som trots den sålunda gjorda begränsningen syntes bliva följden, torde också, intill dess erfarenhet vunnits, viss försiktighet vara på sin plats med avseende å längre gående åtgärder än som av riksdagen satts i fråga.

För att olycksfall skulle anses vara för handen måste i regel föreligga, förutom viss plötslighet i händelseförloppet, något i erforderlig mån ovanligt och oförutsett med avseende å detsamma. I anslutning härtill ansåges, oaktat händelseförloppet vid insjuknandet kunde ha varit plötsligt, olycksfall i regel icke vara för handen t. ex. vid inre förkylningsåkommor eller vid överföring av smittämne på vanligt sätt. Dylika fall skulle alltså ej inbegripas under den här ifrågavarande lagstiftningen.

Likaså skulle ej medtagas sådana av temperaturförhållanden föranledda skador, som toge sig uttryck i förfrysningar eller värmeslag, och som visserligen redan för närvarande i en del fall godtoges såsom föranledda av olycksfall, men i andra fall icke ansåges hava olycksfallskaraktär. När dylika åkommor icke godtoges såsom olycksfall, vore anledningen därtill i regel icke, att det tidsmoment, varunder vederbörande varit utsatt för den inverkan, varom här vore fråga, varit längre, än som förutsattes för olycksfall. Fastmer gällde om dessa skador, att de så gott som undantagslöst uppkomme inom loppet av högst en arbetsdag eller i allmänhet endast efter någon eller några timmars eller än kortare påverkan, beroende på om den ifrågakommande kroppsdelen vore oskyddad eller skyddad och i senare fallet på skyddets eller beklädnadens beskaffenhet m. m. Inom socialförsäkringen ansåges därmed uppfyllt det mått av plötslighet eller kortvarighet, som man där i allmänhet inlade i olycksfallsbegreppet. Däremot ansåges händelseförloppet i en del fall icke vara i erforderlig grad ovanligt och oförutsett. Att en person — likaväl utom som i arbete — exempelvis dag efter dag under jämförelsevis långa tider vistades ute i en temperatur, som kunde medföra förfrysning, vore under den kallare årstiden i vidsträckt trakter av vårt land i och för sig ej något ovanligt. Annorlunda bleve förhållandet, om en för vederbörande mera onormal temperaturförändring föreläge. Därtill komme i fråga om förfrysningar, att, därest intet oförutsett inträffade, skadeverkningen jämförelsevis ofta kunde förekommas genom sådan omtanke och sådana åtgärder från vederbörandes egen sida, som, om han vore van vid utearbete eller vistelse i det fria, för honom tedde sig såsom naturliga, och vilkas åsidosättande i ett visst fall därför kanske kunde bli det enda onormala i händelseförloppet. Redan i det av anstalten på sin tid avgivna utlåtandet över ålderdomsförsäkringskommitténs förslag till olycksfallsförsäkringslag hade därför anstalten framhållit i fråga om skador, som föranletts av förfrysning, solsting och värmeslag, att anstalten låtit ersättning utgå i dessa fall, »dock endast under förutsättning, att den skadade på grund av arbetet varit särskilt utsatt för att skadas på sätt som skett eller på grund av arbetet varit förhindrad eller åtminstone haft svårt att skydda sig för skadan».

Även beträffande t. ex. ryggsnitt (lumbago) gällde, att sådan åkomma å ena sidan i viss omfattning icke hade olycksfallskaraktär. Detta berodde

huvudsakligen därpå, att, ehuru symtomen kunde uppträda plötsligt, åkomman likväl i talrika fall hade sin grund i sedan jämförelsevis lång tid fortgående sjukliga förändringar av reumatisk eller nervös natur eller av deformerande art. Men å andra sidan inträffade ofta, att en viss plötslig händelse, som hade olycksfallskaraktär och i praxis också erkändes såsom sådan, påverkade en förut fullt frisk kroppsdel — bland annat en eller flera ryggmuskler — så att denna skadades. Detsamma kunde obestriddligen också ske i fråga om en förut ej frisk kroppsdel, så att denna påtagligen försämrades. Även i så fall tillerkändes ofta ersättning, i den mån försämringen vore att tillskriva ett inträffat verkligt olycksfall.

Vad anginge den avgränsning i förhållande till yrkessjukdomarna, som i detta sammanhang måste sökas, vore det uppenbart att, i den mån sjukdomar, som även kunde uppkomma genom olycksfall, omfattades av lagstiftningen om försäkring för vissa yrkessjukdomar, något behov av olycksfallsförsäkringslagstiftningens tillämpning i fråga om sådana sjukdomar icke föreläge.

Likaså syntes tydligt, att i alla de fall, där en sjukdom, utan att inbegripas under lagstiftningen om försäkring för vissa yrkessjukdomar, vore av natur att i regel uppkomma endast genom långvarig inverkan på grund av arbete eller därmed jämförlig sysselsättning, men icke alls eller endast mera sällan och under särskilda förhållanden på grund av en olycksfallsliknande händelse, fråga icke heller behövde uppkomma om någon sådan utvidgning av olycksfallsförsäkringslagstiftningen, som skulle ansluta sig till olycksfallsbegreppet. Till åkommor, som av denna anledning ej skulle medtagas under den nu ifrågavarande lagstiftningen, hörde, förutom en del i allmänhet långsamt verkande förgiftningar, ett flertal hudåkommor, vilka oftast uppkomme endast så småningom genom jämförelsevis långvarig inverkan av t. ex. terpentin, bensin, denaturerad sprit m. m. och merendels framträdde såsom hudinflammationer (dermatit och eksem).

I anslutning till vad nu anförts hade anstalten ansett den sökta begränsningen kunna sålunda genomföras, att såsom förutsättning för olycksfallsförsäkringens utvidgning skulle gälla — förutom i främsta rummet att åkomman kunde påvisas vara en följd av inverkan av *arbetet* eller de förhållanden, varunder det bedrivits — att nämnda inverkan *antingen* vore av det slag, som i allmänhet och i stort sett karakteriserade olycksfallsbegreppet, nämligen en inverkan på mekanisk väg, *eller ock*, om så icke vore förhållandet, härledde sig från vissa i arbetet använda ämnen, vilka hade egenskapen att därav föranledda bestämbara lokala sjukliga förändringar oftast framträdde efter mer eller mindre kortvarig befattning med dem. Efter samråd med på detta område särskilt sakkunniga hade de ämnen, som sålunda i detta sammanhang ansetts kunna ifrågakomma, ansetts böra begränsas till ämnen, som använts i arbete och därvid kunnat verka lokalt frätande eller etsande. För en dylik begränsning hade även ansetts tala den genom en sådan begreppsbestämning beredda möjligheten att kunna härleda sjukdomssymtomen från arbetet.

I fråga om den tidsperiod för sådan inverkan, som här förutsattes för att olycksfallsförsäkringslagen skulle bli tillämplig, syntes visserligen bedömandet härutinnan böra ske med hänsyntagande i viss mån till omständigheterna i det särskilda fallet. I regel borde dock gälla, att nämnda tidsperiod icke borde vara längre än att den kunde inrymmas under bestämningen »jämförelsevis kort tid» d. v. s. — såsom i motsvarande fall i utlandet — i regel endast några dagar.

Genom den nu antydda metoden för genomförande av en lagstiftning av ifrågavarande slag skulle visserligen en ganska betydande utvidgning ske av området för olycksfallsförsäkringslagens tillämpning. Men å andra sidan skulle vinnas, att bedömandet i hithörande fall skulle kunna ske någotsånär

konsekvent från enhetliga utgångspunkter efter mer allmänt gällande grunder, nämligen huvudsakligen efter skadeverkningens bevisliga särskilt markerade samband med och nära beroende av arbetet. Vissa åkommor och vissa ämnen, varom här huvudsakligen skulle bliva fråga, borde uttryckligen angivas i lagtexten såsom under de antagna förutsättningarna medförande rätt till ersättning. Att så skedde skulle dock ej behöva hindra, att under liknande förutsättningar i särskilda fall även vissa andra åkommor och ämnen skulle kunna medföra enahanda rätt.

Bland åkommor, vilka — såsom föranledda av inverkan på mekanisk väg under begränsad kort tid av arbetet eller de förhållanden varunder det bedrivits — sålunda ansetts böra upptagas i lagstiftningen vore skavsår, blåsor (s. k. arbetsblåsor) och senskideinflammationer (s. k. senknarr, tendovaginitis crepitans).

Likasom s. k. senknarr ganska ofta uppkomme genom en under jämförelsevis kort tid fortgående ovanlig ensidig ansträngning, så kunde liknande ansträngning i arbetet medföra annan skadeverkan. Så t. ex. kunde till följd av olämpligt tryck av ett knä mot golv eller annat hårt föremål uppstå utgjutning i slem säcken framför knäskålen, icke blott om detta tryck vore så kortvarigt, att det hade olycksfallskaraktär, utan även om det fortginge under längre tid. Liknande åkomma, s. k. slem säcksinflammation, kunde även vara lokaliserad till trakten bakom armbågsutskottet. Vidare kunde det inträffa, att icke blott till följd av olyckshändelse utan i vissa fall även på grund av viss fortgående onormal ansträngning under begränsad tid av en arm eller ett ben kunde uppstå en åkomma (epikondylit), som vore lokaliserad till mjukdelarna kring armbågs- eller knäleden, och som yttrade sig i svullnad och ömhet samt nedsatt funktionsförmåga. Vissa onormala under kortare eller längre tid fortgående ansträngningar kunde därjämte medföra konstaterbara bristningar av muskler eller ligament (även i ryggen, s. k. ryggskott), vissa bristningar av inre organ (t. ex. lungblödning) m. m. Under här angivna särskilda förutsättningar skulle följaktligen nu nämnda skadeverkningar även inbegripas under den ifrågavarande lagstiftningen.

Bland ämnen med inom kort tid etsande eller frätande verkan hade ansetts böra särskilt angivas klor, svavelsyra, salpetersyra, kalk och kalksalpeter ävensom blandningar, vari något av dessa ämnen inginge. Vissa ämnen, vilka kunde medföra liknande sjukliga verkningar som de nämnda, och vilkas användning därför i förekommande fall även skulle medföra rätt till ersättning, hade icke medtagits i den i lagtexten skedda exemplifieringen, antingen därför att de mer sällan förekomme (fluorvätesyra, oxalsyra m. m.) eller emedan deras skadeverkan oftare gjorde sig märkbar först efter längre tid än som här avsåges (t. ex. koksalt, sodalösning m. m.) eller emedan deras angivande vid sidan av visst annat ämne eljest ej ansetts behöfligt (t. ex. saltsyra, kromsyra m. m.).

För övrigt vore rörande här avsedda ämnen att märka, att vissa av dem, t. ex. saltsyra och svavelsyra, när de förekomme outspädda, visserligen oftast medförde omedelbara skadeverkningar, som i så fall utan vidare vore att anse såsom föranledda av olycksfall. Men i fråga om blandningar av dem plägade sjukliga förändringar, alltefter blandningens art och styrka, ofta inställa sig först efter vissa dagars inverkan. Detsamma gällde, förutom ofta om kalk och kalksalpeter, även om cement, karbid m. fl. ämnen.

Gemensamt för här avsedda ämnen samt för vissa blandningar av dem vore, att de plägade förorsaka sårnader, vilka först småningom i mer kroniska fall genom infektioner och dylikt kunde övergå i andra sjukdomsformer, i vissa fall även eksem.

I fråga såväl om skavsår och arbetsblåsor, vilka gått sönder, som vissa

skador av frätande eller etsande ämnen gällde som bekant, att, där de medförde behov av läkarvård jämte eventuellt arbetsavbrott, detta ofta berodde på att genom den skadade huden inträngde mikroorganismer eller substanser, vilka kunde förorsaka infektioner och varbildningar (panaritier etc.). Hade under här angivna förutsättningar en hudlaesion uppstått och infektion eller liknande förändring tillstött, måste naturligtvis, såsom i allmänhet inom försäkringen, den sålunda uppkomna skadan regelmässigt i sin helhet betraktas såsom förorsakad av sådan inverkan, som här åsyftades.

Här ifrågasvarande ämnen förekomme, förutom i fabriksarbete för deras framställande, t. ex. i järn- och metallindustrin, verkstadsindustrin samt inom tryckeribranschen, byggnadsindustrin och kemisk-tekniska industrin samt inom jordbruket.

Beträffande förekomsten av här avsedda åkommor samt den därmed sammanhängande frågan om de kostnader, deras inträngande under olycksfallsförsäkringen skulle medföra, kunde för närvarande ej antagas, att de anmäldes till ersättning i andra fall, än när förutsättning rimligen syntes vara för handen för deras bedömande såsom olycksfall. Emellertid återgäves följande sammanställning angående till riksförsäkringsanstalten anmälda fall, vilka inträffat under år 1931, och avsåge *endast i anstalten försäkrade arbetare*:

	Anmälda fall	D ä r a v	
		godkända	avslagna
Skavsår	26	6	20
Arbetsblåsor	127	18	109
Senskideinflammationer (s. k. senknarr)	136	83	53
Frätskador	33	11	22
Frostskador	6	3	3
Värmeskador	—	—	—

I intet av de godkända fallen hade invaliditet inträffat.

Till jämförelse kunde anmärkas, att den *schweiziska* olycksfallsförsäkringen med bestämmelser gällande alltsedan år 1918 (med tillägg av år 1932) av liknande slag som de här tillämnade utvisade följande siffror, vilka avsåge bland samtliga försäkrade inträffade och godkända fall:

	Antal godkända fall				
	1928	1929	1930	1931	1932
Skavsår, arbetsblåsor och dylikt	489	665	617	606	696
Senskideinflammationer (= s. k. senknarr)	764	947	903	1,181	1,125
Epicondylitis (= inflammation i muskelfästena kring armbågsleden)	19	27	18	17	23
Slemsäcksinflammationer (knä- och armbågsleder)	53	75	70	60	76
Diverse	21	44	26	25	11
Summa	1,346	1,758	1,634	1,889	1,931

Invaliditet hade i de ovan upptagna fallen inträffat i 20 fall, av vilka 15 föranletts av skavsår eller arbetsblåsor eller liknande skada. Dödsfallsersättning hade icke tillerkänts i något av de ovan upptagna fallen.

Mot riksförsäkringsanstaltens förslag hava *reservationer* anmälts av byrådirektören Källström samt byråcheferna von Schulzenheim och Eisen.

Byrådirektören Källström höll före, att begreppet olycksfall med ledning av numera vunnna erfarenhet borde i olycksfallsförsäkringslagen givas en klar och distinkt definition samt att lagen för sådant ändamål måtte bli föremål för en omfattande och allsidig överarbetning, därvid jämväl nu ifrågavarande spörsmål borde upptagas till prövning.

Byråchefen von Schulzenheim ansåg — med hänsyn till den här ifrågavarande skadeverkningens intima samband med och beroende av arbete hos arbetsgivare — att den föreslagna lagstiftningen endast borde hänföras till olycksfall i arbete men ej erhålla avseende å försäkring för olycksfall utom arbete, samt föreslog på grund härav ett tillägg till 35 § andra stycket olycksfallsförsäkringslagen av innebörd, att försäkring för olycksfall utom arbete icke skulle medföra rätt till ersättning, varom förmäldes i 1 § andra stycket enligt anstaltens förslag.

Byråchefen Eisen ansåg, att i lagförslaget bort såsom av olycksfall i arbete föranledda skador upptagas jämväl värmeslag, solsting och förfrysning, samt anförde härom bland annat följande.

Enligt försäkringsrådets praxis utgaves ersättning vid dylika skador mera i undantagsfall och endast där särskilda förhållanden föreläge. Vid förfrysning hade sålunda ersättning utgivits då en arbetare vid upptagning av is blivit genomvåt om fötterna ävensom då en arbetare under vinterfiske på isen under stark kyla haft att upptaga hål i isen samt att påsätta levande angelbete. Däremot torde ersättning icke utgivas, om t. ex. en skogsarbetare under arbete i skarp kyla förfröse fötterna, därest icke särskilda omständigheter tillkomme. Beträffande värmeslag hade försäkringsrådet t. ex. beslutat ersättning i anledning av värmeslag (solsting), som drabbat en murare under murningsarbete å en för solbestralning särskilt utsatt plats vid en yttemperatur av omkring + 26° C. Däremot hade rådet avslagit ersättning för dödsfall i anledning av värmeslag, som drabbat en eldare å ett ångfartyg på resa i Röda havet. Mannen hade påträffats avsvimmad i eldrummet mitt framför en av fyrluckorna. I eldrummet hade rätt en oerhörd hetta och det hade varit varmast där han låg. Luftcirkulationen i eldrummet hade varit dålig. På däck hade temperaturen varit + 34° C. i skuggan och fullständig vindstilla hade rätt.

Det vore nog riktigt att anledningen till att man i Sverige i allmänhet icke som olycksfall godtagit värmeslag och förfrysning icke vore att det tidsmoment, varunder vederbörande varit utsatt för inverkan, varit längre än som förutsattes för olycksfall. Det vore på grund därav anstalten icke velat i detta sammanhang upptaga frågan om rätt till ersättning vid ifrågavarande fall.

Men oberoende av de skäl, som låge till grund för nuvarande praxis beträffande värmeslag och förfrysningar, borde hinder ej möta att i samband med den föreslagna utvidgningen av olycksfallsbegreppet upptaga frågan om att utsträcka rätten till ersättning i ifrågavarande fall, på sätt som skett i Holland. Det måste exempelvis framstå såsom obilligt, att under det att en arbetare erhöle ersättning för ett obetydligt skärsår — som han måhända med försiktighet kunnat undvika — ersättning däremot icke utginge om han på grund av sin anställning vore tvingad att i ett tropiskt klimat under en oerhörd hetta och dålig luftväxling tjänstgöra som eldare vid en ångpanna samt därunder ådroge sig dödlig skada. Någon särskild våda av en sådan utsträckning av ersättningsrätten syntes ej vara att befara. Det gällde ju här ett genom skadornas karaktär begränsat område. Att såsom villkor för rätt till ersättning uppställa den fordran, att temperaturförhållandena på något

oförutsett eller ovanligt sätt medverkat till skadorna, syntes icke skäligt. Den omständigheten att en arbetare i sitt arbete måste utsätta sig för så stark värme eller köld, att värmeslag eller förfrysning inträffade, borde vara tillräcklig anledning att lämna ersättning. En annan sak vore att bevisprövningen i fråga om t. ex. förfrysning, liksom i fråga om blåsor, måhända måste bliva strängare än i fråga om vanliga olycksfall.

Yttranden.

I de över riksförsäkringsanstaltens förslag avgivna *yttrandena* har i huvudsak anförts följande.

Socialstyrelsen har ansett det fullt berättigat, att i ersättningshänseende med olycksfall i arbete jämställdes vissa med olycksfall jämförbara skador i arbetet, vid vilkas uppkomst den skadliga inverkningen ägt rum under något längre tid än som hittills av praxis medgivits för att olycksfallsförsäkringslagen skulle hava tillämpning. Såsom förutsättning för olycksfallsförsäkringens utvidgning i sådan riktning hade riksförsäkringsanstalten tänkt sig skola gälla — förutom att åkomman kunde påvisas vara en följd av inverkan av arbetet eller de förhållanden, varunder det bedrivits — att nämnda inverkan antingen vore av det slag, som i allmänhet och i stort sett karakteriserade olycksfallsbegreppet, eller ock, om så icke vore förhållandet, härledde sig från vissa i arbetet använda ämnen, vilka hade egenskapen att därav föranledda bestämbara lokala sjukliga förändringar oftast framträdde efter mer eller mindre kortvarig befattning med dem. Till detta principuttalande gäve styrelsen sin anslutning. Den tillämpning av uttalandet, som anstalten funnit sig böra göra, kunde styrelsen däremot icke helt gilla.

I olikhet mot anstalten men i överensstämmelse med byråchefen Eisens uttalande i hans reservation ansåg styrelsen sålunda, att skador genom värmeslag, solsting eller förfrysning borde inbegripas under rätten till ersättning.

Därest ifrågasavarande skador skulle omfattas av försäkringen, syntes de böra särskilt omnämnas i lagtexten. Därvid kunde tydligen den i anstaltens förslag upptagna bestämningen »på mekanisk väg» icke bibehållas. Med avseende härå kunde för övrigt ifrågasättas, huruvida berörda bestämning utgjorde ett fullt riktigt uttryck för vad som åsyftades. Om den i förslaget särskilt omförmälda senskideinflammationen läte det sig exempelvis knappast säga, att den uppkomme »på mekanisk väg».

Flera av yrkesinspektörerna hade uttalat, att förutom skador genom frätande eller etsande ämnen även skador genom giftiga ämnen borde inbegripas under lagändringen. Styrelsen ansåge emellertid, att förgiftningar, i den mån de icke ersattes såsom olycksfall i arbete enligt nuvarande tillämpning av olycksfallsförsäkringslagen, borde ersättas enligt yrkessjukdomsförsäkringslagen och denna lag följaktligen utvidgas i den omfattning, som med hänsyn därtill funnes påkallat och lämpligt.

Styrelsen ifrågasatte slutligen, huruvida icke resultatet av den påtänkta revisionen av yrkessjukdomsförsäkringslagen först borde avvaktas, innan slutlig ståndpunkt togs till den nu ifrågasatta utvidgningen av olycksfallsförsäkringslagen.

Försäkringsrådet har funnit förslaget medföra ett utsuddande av gränserna för olycksfallsbegreppet, som i sin tur kunde föranleda osäkerhet vid avgränsningen av andra med utvidgningen ej avsedda sjukdomar. Det kunde ifrågasättas, huruvida ej nu ifrågavarande sjukdomar borde hänföras till försäkringen för yrkessjukdomar. Emellertid intoge de en mellanställning mellan olycksfallsskador och yrkessjukdomar i egentlig mening.

Försäkringsrådet har därefter anfört i huvudsak följande.

I regel torde de skador, som enligt förslaget skulle likställas med olycksfallsskador, hava ett kortvarigt förlopp och ej medföra framtida men. Någon kalkyl över ökade kostnader för skadeersättningar och administration efter ett genomförande av förslaget finnes ej och vore givetvis svår att uppgöra.

För den händelse den föreslagna utvidgningen av olycksfallsförsäkringslagens tillämplighetsområde ansåges böra komma till stånd, borde enligt rådets mening vissa jämkningar i förslaget vidtagas.

Tvekan kunde förefinnas, huruvida man beträffande de skador, som avsetts med utvidgningen, borde, såsom riks-försäkringsanstalten ansett, fordra något med avseende på förhållandena vid uppkomsten ovanligt eller oförutsett. När det gällde att avgöra förhandenvaron av ett olycksfall, kunde man upprätthålla grundsatsen om viss grad av plötslighet i händelseförloppet och något med avseende å detsamma onormalt. I samma mån som det händelseförlopp, som utövade skadlig inverkan, utsträcktes i tiden, torde emellertid det ovanliga försvagas. Gränsen mellan inverkan, som hade sin grund i viss tids onormala förhållanden i arbetet, och inverkan under samma tid av det vanliga arbetet vore flytande. Vid tillämpningen måste därför den av anstalten uppställda begränsningen bliva svår att upprätthålla. Följden kunde bliva, att antingen denna fordran strängt vidhölls, i vilket fall den ifrågasatta utvidgningen av lagen sannolikt finge ganska ringa räckvidd och ett flertal av de skadefall, som av anstalten avsetts med utvidgningen, ej komme att omfattas av densamma, eller att nämnda fordran helt eftergäves. I sistnämnda fall syntes den föreslagna lagändringen med hänsyn till avfattningen av lagtexten kunna leda till konsekvenser, som vore vanskliga att överblicka.

Enligt den föreslagna lagtexten fordrades allenast, att det skulle vara fråga om »inverkan på mekanisk väg» (här bortsåge rådet från de i förslaget angivna skador, som förorsakats av kemisk inverkan). Visserligen kunde tvekan uppstå rörande innebörden av uttrycket »mekanisk väg», men genom detta uttryck syntes i huvudsak endast bliva uteslutna köld- eller värmskador samt vissa infektionssjukdomar. I övrigt torde med den föreslagna formuleringen alla skador komma att omfattas av den ifrågasatta utvidgningen av lagen, under förutsättning givetvis att desamma uppstått genom inverkan under jämförelsevis kort tid. Bland de åkommor, som sålunda kunde tänkas komma att omfattas av förslaget, vore ryggs-kotten (lumbago) och till andra kroppsdelar lokaliserade »muskelsträckningar» eller »muskelbristningar».

Därest olycksfallsförsäkringslagen skulle utsträckas till att avse skada, som orsakats av inverkan på mekanisk väg, under förutsättning allenast att denna inverkan varit begränsad till en jämförelsevis kort tid, skulle säkerligen i praktiken betydande svårigheter uppstå, när det gällde att avgränsa de sjukdomsfall, som borde ersättas enligt denna lag, från dem, som borde hänföras under annan gren av socialförsäkringen. En mångfald av sjukdomstillstånd och åkommor, som i allmänhet väsentligen vore beroende av inre orsaker, kunde ju nämligen även framkallas eller försämras av yttre faktorer

(tungt arbete av olika slag, arbete i obekvämt kroppsställning etc.). Ej sällan torde läkaren, särskilt när fråga vore om försämring av redan förhandenvarande sjukdom eller åkomma, icke ha möjlighet att giva någon mera säker vägledning för bedömning av den roll sådana yttre faktorer spelat för sjukdomens utveckling och förlopp. Såsom när det gällde yrkessjukdomarna, torde det därför vara nödvändigt, att den ifrågasatta utvidgningen av lagen begränsades till sådana fall, där sambandet mellan arbetet och sjukdomstillståndet vore mera påtagligt. Ur denna synpunkt skulle det kunna anses befogat, att lagändringen begränsades till att i huvudsak avse fall, då den mekaniska inverkan åstadkommit yttre, direkt konstaterbara vävnadsförändringar. En dylik begränsning torde emellertid möjligen vara något för restriktiv. Rådet förordade därför, att från den föreslagna utvidgningen uteslötes de fall, då den kroppsdelen, som varit utsatt för inverkan, tidigare varit säte för sådana sjukliga förändringar eller behäftad med sådant lyte, som väsentligen bidragit till skadans uppkomst.

Enligt rådets mening borde alltså, med sålunda angivna begränsning, den föreslagna lagändringen omfatta skador, vilka, oberoende av något med avseende å uppkomstsättet ovanligt eller oförutsett, under jämförelsevis kort tid förorsakats av inverkan på mekanisk väg.

Även med den jämkning, rådet föreslagit, syntes det sannolikt, att åkommorna lumbago, »muskelsträckningar» och »muskelbristningar» komme att i större utsträckning än hittills hänföras under lagen. Att närmare angiva i vilken omfattning så skulle bliva fallet mötte svårighet. Prövningen av dessa skador måste givetvis bliva beroende på den ståndpunkt, den medicinska sakkunskapen intoge i fråga om dessa åkommors natur och orsaken till desamma.

Då man enligt rådets mening icke borde fordra något vid skadans uppkomst ovanligt eller oförutsett, torde ur denna synpunkt intet hinder möta att i 1 § medtaga skador, som hade sin grund i under arbetet rådande temperaturförhållanden — värmeslag, solsting och förfrysningsskador. Beträffande förfrysningsskador hyste rådet dock viss tvekan, särskilt med hänsyn därtill, att skadorna någon tid efter det de inträffat ofta icke kunde skiljas från äldre skador av samma slag eller från åkommor av annan art. Emellertid torde av temperaturförhållanden uppkomna skador — trots att det ej vore fråga om inverkan på mekanisk väg — stå olycksfallet mycket nära och sambandet med arbetet vore ofta påtagligt. Rådet ansåge därför övervägande skäl tala för att värmeslag, solsting och förfrysningsskador likställdes med olycksfallsskador.

I fråga om de skador, som förorsakats genom frätande eller etsande inverkan av vissa ämnen, hade rådet intet att erinra mot deras medtagande i den ifrågasatta utvidgningen av lagen.

Inom försäkringsrådet voro fyra ledamöter av *skiljaktig mening*.

Ledamöterna Almström och Carell ville bestämt avstyrka, att under olycksfallsförsäkringslagen hänfördes skador och sjukdomar, vilka ej förorsakats av olycksfall i vedertagen mening. En eventuell komplettering av olycksfallsförsäkringslagstiftningen borde ske genom tillägg till lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar. I fråga om samtliga med den ifrågasatta utvidgningen avsedda skador och sjukdomar gällde, att förslaget saknade tillfredsställande garantier för möjligheten att nöjaktigt diagnosticera och klarlägga sambandet mellan skadan eller sjukdomen och arbetet. Svårigheterna att klarlägga detta samband bleve särskilt påtagliga, om man uppgåve fordran på ett onormalt händelseförlopp såsom orsak till skadan eller sjukdomen.

Det kunde befaras att vetskapen om att ersättning utginge för mistad arbetsförtjänst vid sjukledighet i anledning av ifrågavarande vanligen mindre skador skulle slappa aktsamheten i arbetet. Tillbörlig hänsyn syntes vid utredningens verkställande icke hava tagits till frågan om merkostnadernas storlek och deras inverkan på den enskilda företagsamheten.

Ledamöterna Carlsson och Tengdahl anslöto sig till riksförsäkringsanstaltens förslag utom såtillvida att de, i likhet med försäkringsrådets majoritet, ansågo skador, som orsakats av förfrysning, värmeslag eller solsting, böra hänföras under lagen.

Medicinalstyrelsen har ansett det vara synnerligen tveksamt, huruvida man skulle kunna godtaga den uppluckring av begreppet olycksfall, som vore en oundviklig följd av den föreslagna ändringen av 1 § olycksfallsförsäkringslagen. Styrelsen syftade härvidlag särskilt på sådana skadeverkningar, som framträdde på grund av tillfällig ovanlig ensidig ansträngning, vad man skulle kunna kalla »oträningsjukdomar», såsom skavsår, blåsor (s. k. arbetsblåsor) och senskideinflammationer (senknarr), verkningar av tryck av ett knä eller en armbåge mot golv eller annat hårt föremål (s. k. slem-säcksinflammationer) samt s. k. epicondylit. Dessa skadeverkningar kunde icke hänföras till något visst yrke utan uppträdde hos ovana arbetare överhuvud, symtomen försvunne i regel snart och återkomme ej, då vana vid arbetet ifråga erhållits. Därest dessa skadeverkningar skulle berättiga till ersättning efter enahanda principer som för olycksfall i arbete, borde de hänföras till en särskild skadegrupp. Det reservationsvis framförda förslaget om upptagande såsom olycksfall av värmeslag, solsting och förfrysning borde icke vinna beaktande. Därmed ville styrelsen dock icke förneka att dessa skador under särskilda förhållanden kunde jämsättas med olycksfall.

Beträffande förslaget att i 1 § inrymma frätande eller etsande inverkan under kortare tid av vissa i arbetet använda ämnen borde med denna ändring anstå till dess pågående utredning rörande dylika sjukdomars hänförande under lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar vore genomförd.

Styrelsen förordade, att i samband med nämnda utredning de i riksförsäkringsanstaltens förslag omförmälda olycksfallsfrågorna upptoges till behandling.

Till denna av medicinalstyrelsen avslutningsvis uttalade mening har *de ömsesidiga socialförsäkringsbolagens förening* anslutit sig.

Arbetsgivareföreningen har, vad angår den lagtekniska sidan av saken, ansett påkallat att från olycksfallsförsäkringslagen särskildes den föreslagna utvidgningen av försäkringen genom att densamma vunne sin reglering i lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar eller möjligen i särskild lagstiftning.

Arbetsgivareföreningen har därefter anfört bland annat följande:

När det endast vore fråga om skador i följd av olycksfall i arbetet, vore svårigheterna att konstatera orsakssammanhanget mellan skadan och arbetet ej oöverstigligen, enär man hade att stödja sig på i arbetet inträffad plötslig

och oförutsedd yttre händelse. I fråga om de av försäkringen omfattade yrkessjukdomarna hade man sökt kompensera olycksfallsmomentet med att i lagstiftningen angiva särskilda ämnen, vilka åstadkomme vissa sjukliga förändringar å den mänskliga organismen. Vid uppgörande av föreliggande förslag hade man försökt att i ersättning för olycksfallet skapa andra garantier för en tillförlitlig diagnosticering av orsakssammanhanget mellan skadan och arbetet. Sålunda hade uppställts den fordran å skadan, att den antingen skulle hava uppkommit på mekanisk väg eller ock genom inverkan av särskilt angivna ämnen av frätande eller etsande beskaffenhet. I motiven till lagförslaget hade vidare angivits, att det för olycksfallet gällande kännetecknet att vara en oförutsedd eller ovanlig händelse borde föreligga även vid sådan skadlig påverkan, som avsåges med förslaget. Denna förutsättning hade emellertid på intet sätt kommit till uttryck i den föreslagna lagtexten, enligt vilken t. ex. helt vanligt förekommande av felaktigheter i arbetsredskap ej föranledda arbetsblåsor komme att falla in under försäkringen.

Arbetsgivareföreningen kunde ej finna, att i förslaget — oaktat de restriktiva åtgärder, som därutinnan vidtagits — erbjödes tillfredsställande garantier för möjligheten att klarlägga sambandet med arbetet. Så fort man övergäve kravet på sammanhang med ett olycksfall, erbjöde diagnosticeringen av sambandet mellan arbete och sjukdom mycket stora svårigheter, vilka ej nämnvärt mildrades därigenom, att man endast medtog sådana skador, som uppkommit under en kortare tids påverkan. Dessa svårigheter bleve särskilt påtagliga om man — i likhet med riks-försäkringsanstalten — uppgäve fordran på ett ovanligt eller oförutsett händelseförlopp såsom orsak till skadan. De sålunda uttalade farhågorna avsåge ej i samma grad de av lagförslaget omfattade skadorna, föranledda av i arbetet handhavda frätande eller etsande ämnen, som övriga skador och sjukdomar. I likhet med de i lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar angivna sjukdomarna hade förstnämnda skador i fråga om orsaksförloppet angivits på sådant sätt, att det ej torde föreligga avgörande betänkligheter att — ur synpunkten att sambandet mellan skadan och arbetet bleve garanterat — låta en utvidgning av försäkringen omfatta desamma. Däremot erbjöde de skador, som uppkomme genom mekanisk inverkan, vare sig med hänsyn till skadans beskaffenhet eller det sätt, varpå sådana skador i allmänhet uppkomme, någon som helst garanti för att man i flertalet fall skulle kunna ställa en säker diagnos i fråga om sambandet mellan arbetet och skadan. Särskilt i fråga om inre skador, såsom inflammationer, sträckningar och bristningar i muskler, leder och inre organ, föreläge betydande praktiska svårigheter att avskilja de fall, vilka hade sin grund i sjuklighet eller svaghet hos vederbörande arbetare.

Mot införandet under olycksfallsförsäkringslagstiftningen av ifrågavarande skador och sjukdomar talade jämväl det förhållandet, att förekomsten och omfattningen av dessa skador vore i mycket högre grad än olycksfallsskadorna beroende av den skadades egna åtgöranden. Arbetarens egen vårdslöshet måste otvivelaktigt tillmätas betydligt större utrymme, när det gällde uppkomsten av ifrågavarande merendels smärre skador, än i fråga om olycksfall, där skadans storlek i allmänhet ej låte sig på förhand bedöma. Det vore anledning befara, att vetskapen om att ersättning utginge för mistad arbetsförtjänst vid sjukledighet i anledning av dylika mindre skador komme att påverka arbetarnas aktsamhet i negativ riktning.

Även om vissa rent principiella och av ensidig hänsyn till arbetstagarnas intresse dikterade skäl skulle kunna motivera en mindre komplettering av olycksfallsförsäkringen, komme frågan i ett helt annat läge, om den under-

kastades en allsidig bedömning, d. v. s. jämväl arbetsgivarnas intressen beaktades. Föreliggande lagförslag vore ett typiskt uttryck för den socialpolitiska inställning, enligt vilken de enskilda företagarna skulle påbördas kostnaderna för sociala välfärdsanordningar utan att man i samband därmed gjorde reda för sig, vilka ekonomiska konsekvenser dessa anordningar finge för den enskilda företagsamheten. De för det dåvarande rådande ovissa förhållandena för näringslivet i förening med det ständigt ökade skattetrycket och förefintliga motståndet mot en naturlig anpassning av lönerna borde föranleda till den största försiktighet i fråga om produktionens ytterligare bestående med sociala bördor.

Till det framlagda lagförslaget hade ej fogats några närmare beräkningar, huru stora merkostnader den ifrågasatta utsträckningen av olycksfallsförsäkringen komme att medföra. Givetvis föreläge öoverstigliga svårigheter att angiva några mera exakta siffror, men en jämförelse med förhållandena inom de länder, där motsvarande utvidgning av olycksfallsförsäkringen redan tidigare genomförts, borde ha kunnat resultera i något mer upplysande siffror än dem, som upptagits i remisshandlingarna. Såvitt av sålunda tillgängligt siffermaterial kunde bedömas, skulle ett genomförande av den föreslagna lagstiftningen komma att i avsevärd mån öka antalet försäkringsfall. De belopp, som i sådant hänseende hänförde sig till Schweiz och Holland, torde angiva endast en mindre del av det antal, som Sverige inom några år skulle komma att uppvisa. I fråga om uppgifterna från Schweiz vore tillika att märka, att försäkringsfallen därstädes underginge en synnerligen sträng gallring vid ersättnings fastställande.

Under hänvisning till vad sålunda och i övrigt anförts avstyrkte föreringen det remitterade lagförslaget.

Landsorganisationen har ifrågasatt, om det icke varit lämpligare att, såsom förhållandet vore i Danmarks och Hollands lagar, genom en mer allmän föreskrift angiva utsträckningen av begreppet olycksfall i arbete. Därigenom skulle vederbörande försäkringsinrättning lämnas möjlighet till större anpassning efter växlande förhållanden.

Om man nu emellertid godtog riks-försäkringsanstaltens formulering syntes ingen anledning föreligga att, såsom skett, från lagens tillämpning utesluta skador, som förorsakats av förfrysning, värmeslag eller solsting. Dyliga skador förekomme ej så sällan och hade ganska förödande verkningar för dem, som drabbades därav. Att medtaga dyliga skador syntes väl överensstämma med det av riksdagen gjorda uttalandet beträffande omfattningen av den begärda utredningen. Och den motivering, som anstalten anført mot dessa skadors medtagande i försäkringen, syntes på intet sätt övertygande. Det ginge väl att tala om att man kunde skydda sig mot t. ex. förfrysning. Men det vore i själva verket ej lätt att alltid vara förutseende. Hastiga temperaturförändringar kunde inträffa och det kunde ej gärna ställas den fordran på en arbetare, att han skulle förutberäkna sådana. Att i förväg bereda sig skydd, då det gällde värmeslag eller solsting, stode ofta nog ej i mänsklig makt. Eldare å fartyg torde ej sällan vara utsatta för värmeslag. Deras tjänstgöring vore påfrestande och de måste fortsätta sitt arbete, även om fara för skada vore förhanden. Detsamma gällde skada genom solsting. Att vägra ersättning vid ifrågavarande skador vore därför i hög grad obilligt. Lands-

organisationen åberopade vad byråchefen Eisen anförde i detta avseende i sin till anstaltens yttrande fogade reservation.

*Departements-
chefen.*

Till grund för riksdagens oförmälda skrivelse torde ligga den uppfattningen, till vilken även jag ansluter mig, att en arbetsgivare bör så långt möjligt ersätta skador och sjukdomar, vilka drabba hans arbetare och vilka — även om de icke äro föranledda av olycksfall — dock påtagligt eller påvisbart äro en följd av arbetet. Då enligt gängse praxis olycksfall anses föreligga icke endast vid ett plötsligt utan ofta även vid ett till flera timmar eller en hel dag utsträckt händelseförlopp, synes hinder icke böra möta mot att under olycksfallsförsäkringen även inbegripa en inverkan, där skadan inträffar först efter ett händelseförlopp, som är till tiden mer utsträckt. Däremot skulle ett inordnande i tillräcklig omfattning av sålunda avsedda skador under yrkessjukdomsförsäkringen knappast stå i överensstämmelse med de grundsatser, vilka man hittills hos oss ansett böra vara avgörande för att ersättning skall utgå enligt denna försäkring.

Även om enighet i princip synes råda därom, att också för dessa på gränsen mellan olycksfallsskador och yrkessjukdomar liggande skador ersättning bör bekostas av arbetsgivarna, har dock den meningen uttalats, att detta vore ur praktisk synpunkt uteslutet på grund av svårigheten i de flesta fall att fastslå skadans samband med arbetet. Utan att vilja förneka, att svårigheter i detta hänseende kunna föreligga, finner jag dock uttalandet i fråga betydligt överdrivet. Givetvis bör vid inordnandet av dessa skador under socialförsäkringen all rimlig försiktighet iakttagas, men härifrån är steget långt till att helt utesluta dem från försäkringen. Att en dylik skada ofta kan utan större svårighet härledas från arbetet torde utredningen i detta ärende utvisa. Det är då tillbörligt att skadan ersättes av arbetsgivaren.

Riksförsäkringsanstalten har också i sitt förslag sökt skapa garantier för att den ifrågasatta utvidgningen endast komme att omfatta sådana slags skador, om vilka i allmänhet gäller, att tillförlitlig utredning rörande anledningen till deras uppkomst utan större svårigheter kan erhållas. Sålunda avser anstaltens förslag allenast skador, vilka uppkommit under jämförelsevis kort tid. Erfarenheten bestyrker, att ju längre uppkomstförloppet är för en sådan skada, varom här kan bliva fråga, desto vanskligare är det i regel att — med uteslutande av andra möjligheter — fastslå någon viss inverkan såsom helt eller väsentligen orsak till skadan. Vad anstalten sålunda föreslagit finner jag mig därför böra godtaga, så mycket hellre som därigenom olycksfallsförsäkringslagen icke kan sägas komma att omfatta jämväl yrkessjukdomar i egentlig mening.

Anstalten har vidare i sin motivering uttalat, att jämlikt riksdagens skrivelse under den ifrågasatta lagstiftningen icke borde inbegripas skadeverkningar, vilka, enligt vedertagen praxis, redan av annan anledning än ett kortare eller längre tidsmoment för händelseförloppet ansåges sakna olycksfallskaraktär. Dylik anledning föreläge enligt anstaltens mening i regel, då händelseförloppet icke erbjöde något i erforderlig mån ovanligt och oförutsett. I anledning av detta uttalande har i ett par yttranden över anstal-

tens förslag gjorts gällande, att förslaget icke avfattats i överensstämmelse med motiven. Därjämte har försäkringsrådet erinrat, att det ovanliga eller oförutsedda i ett händelseförlopp försvagades i samma mån detta utsträcktes i tiden och att därför ifrågavarande begränsning i praktiken bleve svår att upprätthålla. Då denna erinran synes berättigad torde icke såsom förutsättning för olycksfallsförsäkringslagens tillämpning i nu förevarande fall med nödvändighet böra krävas, att skadan föranletts av någon oförutsedd eller onormal omständighet.

Däremot bör givetvis, såsom riksdagen i sin skrivelse framhållit, kravet på orsakssammanhang mellan arbetet och skadan icke uppgivas. Enligt riks-försäkringsanstaltens förslag fordras också, för att en skada skall omfattas av försäkringen, att skadan förorsakats av arbetet eller arbetsförhållandena eller visst i arbetet använt ämne. Försäkringsrådet har förordat, att från den ifrågasatta utvidgningen måtte uteslutas fall, då sjukdom eller lyte väsentligen bidragit till skadans uppkomst. Anledning synes dock knappast föreligga att härutinnan i lagen införa en regel för allenast nu ifrågavarande skador. Gällande lag lär nämligen tillämpas så att, om i samband med arbetet en genom sjukdom eller lyte försvagad kroppsdel ytterligare försämrats, ersättning förklaras skola utgå endast därest någon under arbetet inträffad händelse anses hava väsentligen bidragit till försämringen. På samma sätt torde de av den ifrågasatta utvidgningen omfattade fallen böra bedömas.

En ytterligare begränsning av skadefallen föreslås emellertid av riks-försäkringsanstalten, i det anstaltens förslag endast omfattar skador, som förorsakas på mekanisk väg eller av frätande eller etsande ämnen. Uteslutna skulle sålunda vara, bland andra, smittsamma sjukdomar samt inre förkylningsåkommor och andra skador i följd av temperaturförhållanden. Anstalten har i sina motiv framhållit, att händelseförloppet vid uppkomsten av dylika sjukdomar och skador ofta icke erbjöde något i erforderlig grad ovanligt och oförutsett samt att, där så vore förhållandet, verkligt olycksfall i regel ansåges föreligga. Såsom jag tidigare anfört torde visserligen vid den ifrågasatta utvidgningen kravet på något oförutsett eller onormalt i händelseförloppet icke behöva strängt vidhållas. Däremot kunna anföras andra och starka skäl emot att — där ej något olycksfallsartat föreligger — hänföra smittsamma sjukdomar och inre förkylningsåkommor under denna gren av socialförsäkringen. Sålunda lär det i regel erbjuda oöverkomliga svårigheter att påvisa ett bestämt och andra möjligheter uteslutande samband mellan dylika det dagliga livets sjukdomar och vederbörandes arbete. Vad sålunda anförts gäller dock i vida mindre mån om vissa av temperaturförhållandena orsakade skador, nämligen förfrysning, värmeslag och solsting. Då i övrigt vägande skäl för medtagande av sistnämnda skador anförts såväl av en reservant inom riks-försäkringsanstalten som i åtskilliga över förslaget avgivna yttranden, förordar jag, att berörda skador jämföras med olycksfallsskador i egentlig mening.

Vad angår av inverkan på mekanisk väg förorsakade skador upptagas i anstal-

tens förslag såsom exempel skavsår, blåsor och senskideinflammation (s. k. senknarr). Av anstaltens motivering framgår, att anstalten ansett bland annat s. k. ryggsnitt även kunna hänföras till dylika skador. Socialstyrelsen har ifrågasatt, huruvida benämningen på »mekanisk väg» utgjorde ett fullt riktigt uttryck för vad som åsyftades. Sålunda läte det sig knappast säga, att senskideinflammation uppkomme på »mekanisk väg». Försäkringsrådet däremot har, ehuru med tvekan, ansett uttrycket ifråga omfatta i huvudsak alla skador med undantag av skador, förorsakade genom kemisk inverkan, köld- och värmeskador samt infektionssjukdomar. Enligt rådets mening omfattade förslaget alltså bland andra åkommor även ryggsnitt och till andra kroppsdelar lokaliserade »muskelsträckningar» eller »muskelbristningar». Under kroppsskador, förorsakade på mekanisk väg, torde kunna hänföras skador, vilka uppkomma genom en persons eller ett föremåls rörelse eller tyngd. Jag har därför intet att erinra mot ifrågavarande uttryck, vilket i sig skulle innesluta alla ur nötning, tryck, slag eller överansträngning härflytande skador. I fråga om skador, som uppkomma genom nötning, tryck eller upprepade stötar, torde det vanligen icke erbjuda alltför stora svårigheter att avgöra, huruvida de uppkommit till följd av vederbörandes arbete. Vanskligare är det däremot ofta att avgöra, huruvida överansträngning under arbetet varit den väsentliga anledningen till en skada. Ehuru man icke i och för sig synes böra kräva, att de av reformen omfattade skadorna skola hava uppkommit på något i viss mån onormalt sätt, lär man i regel kunna påvisa orsakssammanhang mellan arbetet och en skada som påstås hava uppkommit genom överansträngning, allenast därest det visas att arbetet vid tiden för skadans uppkomst varit för arbetaren ovanligt ansträngande eller att eljest onormala förhållanden därvid förelegat.

Enligt anstaltens förslag skulle med olycksfallsskada även likställas skada, förorsakad genom frätande eller etsande inverkan av visst ämne. Såsom förutsättning härför skulle dock gälla, förutom att skadan uppkommit på jämförelsevis kort tid, att ämnet ifråga ej finnes upptaget i lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar. I förslaget angivas såsom exempel på sådana ämnen klor, svavelsyra, salpetersyra, kalk, kalksalpeter och blandning, vari dylikt ämne ingår. I sina motiv har anstalten såsom ytterligare exempel på ämnen av förevarande slag angivit bland annat kromsyra. Då emellertid enligt det förslag till ändring av yrkessjukdomsförsäkringslagen, varöfver Kungl. Maj:t tidigare i dag beslutat inhämta lagrådets yttrande, bland annat klor och kromsyra skulle upptagas i denna lag, torde den ifrågasatta utvidgningen av olycksfallsförsäkringslagens tillämpningsområde icke böra avse skador, framkallade genom inverkan av dessa ämnen. Däremot kunde möjligen ifrågasättas, huruvida icke enligt anstaltens förslag utvidgningen blivit i ett annat hänseende alltför begränsad. Sålunda hava åtskilliga yrkesinspektörer framhållit såsom anmärkningsvärt, att förslaget icke omfattade förgiftningsskador. Socialstyrelsen har emellertid i denna del biträtt förslaget under förmenande att dylika skador, i den mån de icke förorsakades av verkliga olycksfall, allenast borde ersättas enligt yrkessjukdomsförsäkrings-

lagen. För egen del vill jag erinra, att nämnda lag enligt det förslag till ändring i densamma, som jag tidigare i dag anmält, kommer att upptaga flertalet av de ämnen, som pläga framkalla förgiftningar i arbetet. I den mån förgiftningsskador icke skulle omfattas av en utvidgad yrkessjukdomsförsäkring har, såsom framgår av nämnda ärende, det huvudsakliga skälet härtill varit svårigheterna i de enskilda fallen att härleda skadorna från arbetet eller däri använda ämnen. Med hänsyn till vad sålunda anförts torde anstaltens förslag icke behöva kompletteras i denna del.

Mot den förslagna reformen har anförts, att den skulle bidra till att slappa arbetarnas aktsamhet samt belasta näringslivet med ökade kostnader av en omfattning, som icke kunde överblickas. Förstnämnda farhåga synes dock överdriven. Även om de med reformen avsedda skadorna vanligen äro av lindrigare art, kunna de dock ofta nog medföra så pass allvarliga påföljder, att vetskapen härom bör mana till försiktighet. I brist på inhemsk statistik över dylika skador är det givetvis omöjligt att ens tillnärmelsevis beräkna de ökade kostnaderna för reformens genomförande. Så mycket torde dock med säkerhet kunna sägas, bland annat med ledning av erfarenheter från utlandet, att dessa kostnader icke kunna förväntas bli så stora att de böra tillmätas avgörande betydelse vid bedömandet av denna fråga.

Riksförsäkringsanstaltens förslag har, i överensstämmelse med vad jag nu anfört och med ledning i övrigt av de över förslaget avgiva yttrandena, inom socialdepartementet undergått viss överarbetning. Jag övergår nu till en detaljredogörelse för departementsförslaget.

Departementsförslagets detaljer.

1 §.

I 1 § *gällande lag* stadgas i första stycket, att varje arbetare i regel är enligt lagen försäkrad för skada till följd av olycksfall i arbetet. Enligt andra stycket skall såsom olycksfall i arbetet även anses olycksfall vid färd till eller från arbetsstället, där färden föranledes och står i omedelbart samband med arbetsanställningen. Slutligen föreskrives i tredje stycket, att kostnaden för försäkringen skall bestridas, med bidrag av statsmedel till omkostnaderna, genom försäkringsavgifter, som erläggas av arbetsgivaren.

I denna paragraf skall enligt *riksförsäkringsanstaltens förslag* införas ett nytt andra stycke, enligt vilket såsom föranledda av olycksfall i arbete även skola anses skador, som förorsakats genom inverkan under högst några få dagar antingen på mekanisk väg av arbetet eller av de förhållanden, varunder det bedrivits, såsom skavsår, blåsor eller senskideinflammation (senknarr), eller av visst i arbetet använt frätande eller etsande ämne, som ej finnes upptaget i lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar, såsom av klor, svavelsyra, salpetersyra, kalk eller kalksalpeter eller blandning, vari dylikt ämne ingår.

I detta sammanhang må jämväl anstaltens förslag till ändrad lydelse av

6 § behandlas. I denna paragraf stadgas för närvarande bland annat, under 1) b), att om arbetare skadats till följd av olycksfall i arbetet samt olycksfallet medfört sjukdom, som varat mer än tre dagar efter dagen för olycksfallet och förorsakat förlust av arbetsförmågan eller nedsättning av densamma med minst en fjärdedel, skall från och med dagen efter olycksfallsdagen och så längre sjukdomen varar till arbetaren utgivas sjukpenning med visst belopp.

Anstaltens förslag innebär ingen vare sig reell eller formell ändring av förutsättningarna för rätten till sjukpenning. Däremot skall enligt förslaget sjukpenningen utgivas från och med den dag, då arbetsförmågan varit nedsatt med minst en fjärdedel, och så länge sjukdomen varar.

I *yttrandena* har, utöver vad tidigare återgivits, av *försäkringsrådet* anförts bland annat följande.

I förslaget till det nya andra stycket i 1 § har begränsningen av tiden för skadlig inverkan uttryckts genom orden: »jämförelsevis kort tid (högst några dagar)». Rådet föreslår, att ordet »högst» strykes samt att den avsedda tidsbegränsningen ytterligare markeras genom att det inom parentes satta uttrycket ändras till »några få dagar».

I nuvarande lydelsen av 6 § har endast den ändringen vidtagits, att ersättning enligt 1) b) (sjukpenning) skulle utgå från och med den dag, då arbetsförmågan varit nedsatt med minst en fjärdedel. Av denna formulering synes emellertid bliva följd, att sjukpenning skulle kunna utgå jämväl för olycksfallsdagen. Någon ändring av den nu gällande bestämmelsen, att sjukpenning skall utgå tidigast från och med dagen efter olycksfallet, synes emellertid icke hava varit avsedd med den utredning, varom riksdagen anhållit.

Enligt förslaget skall — liksom för närvarande — sjukpenning utgå under förutsättning att sjukdomen varat mer än tre dagar efter dagen för olycksfallet. Då det emellertid i fråga om de under 1 § 2 st. avsedda skadorna sällan kan bliva tal om någon viss »olycksfallsdag» samt ej heller föreslagits någon bestämmelse om vilken dag som beträffande dessa skador skall anses såsom olycksfallsdagen, synes på denna punkt en omarbetning av lagtexten böra äga rum.

Departements-
chefen.

Då ifrågavarande skador även kunna uppkomma under en enda arbetsdag eller kortare tid, har ordet »högst» i 1 § andra stycket anstaltens förslag bibehållits. Med beaktande i övrigt av vad försäkringsrådet anført har den erforderliga tidsbegränsningen något förenklats och angivits med uttrycket »högst några få dagar».

Såsom jag tidigare yttrat bör ej såsom förutsättning för att skada, varom här är fråga, skall anses vara en följd av olycksfall i arbetet, med nödvändighet krävas att densamma föranletts av någon oförutsedd eller onormal omständighet. Någon erinran härom torde emellertid icke behöva upptagas i lagförslaget.

Skada, som uppkommit genom inverkan på mekanisk väg, skall enligt anstaltens förslag för att likställas med olycksfallsskada i arbetet hava förorsakats av arbetet eller av de förhållanden, varunder det bedrivits. Då en skada, som förorsakats av arbetsförhållandena, enligt hittills obruten lagtillämpning läres vara att anse såsom orsakad av arbetet — en lagtillämpning

som även det förut i dag framlagda förslaget om vissa ändringar i yrkes-sjukdomsförsäkringslagen bygger på — hava orden »eller av de förhållanden, varunder det bedrivits», ansetts kunna uteslutas ur lagtexten.

Till skador av här ifrågavarande slag hava, i överensstämmelse med vad jag anfört i den allmänna motiveringen, även hänförts vissa av temperaturförhållandena å arbetsstället förorsakade skador, nämligen värmeslag, solsting och förfrysning.

Det har syntts lämpligt att i ännu ett hänseende komplettera anstaltens förslag. Enligt olycksfallsförsäkringslagen äger dagen för ett olycksfall i skilda hänseenden betydelse. Framför allt gäller detta beträffande uppkomsten av rätt till ersättning enligt 6 §. Vidare kan dagen för olycksfallet vara avgörande för änkas eller änklings rätt till livränta enligt 7 § samt äga viss betydelse vid beräklandet enligt 9 § av den skadades årliga arbetsförtjänst. Då de skadliga verkningar, som enligt nu förevarande förslag skola likställas med olycksfall, kunna fortgå under mer än en dag, är det erforderligt att för deras vidkommande bestämma vilken dag som skall anses såsom olycksfallsdagen. Beträffande yrkessjukdomar har denna fråga funnit sin lösning i 2 § yrkessjukdomsförsäkringslagen, däri stadgas, att vad enligt olycksfallsförsäkringslagen gäller angående dagen för olycksfallet skall, då fråga är om yrkessjukdom, avse dagen för sjukdomens yppande. En motsvarande bestämmelse har ansetts böra gälla för nu ifrågavarande skador och lämpligen erhålla plats i omedelbar följd efter stadgandet rörande dessa skadors likställande med olycksfallsskador. Vid sådant förhållande erfordras ingen ändring av 6 § gällande lag.

13 §.

13 § *gällande lag* innehåller i första stycket stadgande om att försäkringsinrättningen efter erhållen underrättelse om olycksfallet skall besluta om nödiga åtgärder för den skadades vård och bestämma lagstadgad ersättning. Enligt andra stycket kan ersättningen i avbidan på närmare utredning bestämmas provisoriskt. Där tvekan råder från vilken försäkringsinrättning ersättningen bör utgå, må enligt tredje stycket riksförsäkringsanstalten besluta om åtgärder för den skadades vård och utgiva ersättning med rätt att, därest den skadade befinnes vara försäkrad i arbetsgivarbolag, av detta få gottgörelse för sina utlägg. Fjärde stycket innehåller bestämmelser om jämkning i fastställd ersättning. Enligt femte stycket slutligen skall beslut om ersättning så fort ske kan meddelas den ersättningsberättigade och utan hinder av förd klagan tillsvi vidare lända till efterrättelse.

Riksförsäkringsanstalten har föreslagit införandet i denna paragraf av ett nytt tredje stycke. Enligt detta skall ersättning i anledning av skada, varom förmåles i 1 § andra stycket, utbetalas av den försäkringsinrättning, där den skadade vid tidpunkten för skadans yppande är försäkrad, eller, om skadan yppas först under tid, då den skadade ej vidare är försäkrad, av den försäkringsinrättning, där han var försäkrad, då han senast var utsatt för sådan slags inverkan, som föranlett skadan. Har den skadade under tid, medan

han varit utsatt för dylik inverkan, varit försäkrad i annan försäkringsinrättning än den, som enligt vad nyss sagts har att utbetala ersättningen, och har skadan huvudsakligen föranletts av inverkan, som ägt rum under tiden för sådan försäkring, skall — där ej annan överenskommelse träffats — kostnaden för ersättningen åvila denna försäkringsinrättning.

Detta stycke överensstämmer nära med 5 § yrkessjukdomsförsäkringslagen.

I *yttrandena* har *försäkringsrådet* erinrat, att man av ordalagen i stycket kunde få den uppfattningen, att den försäkringsinrättning, där den skadade vid tidpunkten för skadans yppande vore försäkrad, hade att i första hand utbetala ersättning, även om den skadade under den tid denna försäkring varit gällande icke varit utsatt för sådan slags inverkan, som föranlett skadan. Att så ej varit avsett framginge av de föreslagna tilläggen till 20 och 21 §§. En omredigering av det föreslagna tillägget till 13 § syntes böra äga rum.

Departements-
chefen.

Med anledning av vad försäkringsrådet sålunda anført har i departementsförslaget viss omarbetning skett av ifrågavarande av riksförsäkringsanstalten föreslagna stadgande.

20 §.

I 20 § *gällande lag* stadgas i första punkten, att om arbetare skadas till följd av olycksfall i arbetet, skall arbetsgivaren eller den, som å hans vägnar förestår arbetet, ofördröjligen underrättas härom. Enligt andra punkten är den skadade, där ej läkarvård av försäkringsinrättningen beredes honom, skyldig underkasta sig vård eller föreskrift av läkare, som må tillkallas av arbetsgivaren eller arbetsföreståndaren.

Riksförsäkringsanstalten har föreslagit, att i paragrafen införes en ny andra punkt. I denna stadgas, att underrättelse om skada, varom förmåles i 1 § andra stycket, skall lämnas till den arbetsgivare, hos vilken arbetaren vid tidpunkten för sjukdomens yppande är anställd, eller till den, som å hans vägnar förestår arbetet. Dock skall, om skadan yppas först sedan arbetaren upphört att vara utsatt för sådan inverkan, som avses i nämnda lagrum, underrättelsen lämnas till den arbetsgivare, hos vilken arbetaren senast var utsatt för dylik inverkan, eller till den, som å hans vägnar förestår arbetet.

Punkten ifråga är avfattad i nära överensstämmelse med 6 § första stycket yrkessjukdomsförsäkringslagen.

Beträffande denna punkt i riksförsäkringsanstaltens förslag hava i *departementsförslaget* endast vidtagits några mindre jämkningar av huvudsakligen formell natur.

21 § i riksförsäkringsanstaltens förslag.

I 21 § första stycket *gällande lag* stadgas, att där olycksfallet medfört eller skäligen kan antagas medföra påföljd, som enligt 6 eller 7 § föranleder ersättning, skall arbetsgivaren eller arbetsföreståndaren, sedan han fått underrättelse om olycksfallet, ofördröjligen göra anmälan därom hos veder-

börande försäkringsinrättning. I paragrafens tre återstående stycken finnas bestämmelser om skyldighet för arbetsgivaren att anskaffa och till försäkringsinrättningen insända intyg om skadans beskaffenhet med mera samt om polisundersökning rörande olycksfallet.

Enligt *riksförsäkringsanstaltens förslag* skall i denna paragraf införas ett nytt andra stycke, vari stadgas, att ifråga om skada, varom förmäles i 1 § andra stycket, anmälan skall göras av den arbetsgivare, hos vilken arbetaren vid tidpunkten för sjukdomens yppande är anställd, eller av den, som å hans vägnar förestår arbetet; dock att, om skadan yppas först efter det arbetaren upphört att vara utsatt för sådan inverkan, som avses i nämnda lagrum, anmälan skall göras av den arbetsgivare, hos vilken arbetaren senast var utsatt för dylik inverkan, eller av den, som å hans vägnar förestår arbetet.

Bestämmelse av motsvarande innebörd återfinnes i 6 § andra stycket yrkessjukdomsförsäkringslagen.

Av 21 § första stycket torde med tillräcklig tydlighet framgå, att den arbetsgivare eller arbetsföreståndare, varom däri förmäles, är samma person, till vilken underrättelse enligt 20 § skall lämnas. Med hänsyn till den ändring av 20 §, som tidigare föreslagits, synes därför det av anstalten föreslagna tillägget till 21 § vara överflödigt. Departements-
chefen.

Övergångsbestämmelserna.

De föreslagna bestämmelserna torde böra träda i kraft den 1 januari 1937 men icke äga tillämpning i fråga om skada, som yppats dessförinnan, och ej heller beträffande skada, som yppats senare, därest den skadade icke efter lagens ikraftträdande varit utsatt för inverkan av den art, som förorsakat skadan.

Departementsförslaget är avfattat i överensstämmelse härmed. I den mån skada, som sålunda uteslutits från de nya bestämmelsernas tillämpning, enligt hittills tillämpade grunder kan hänföras till olycksfallsskada, skall ersättningsrätten givetvis icke påverkas av förevarande övergångsbestämmelse. För detta fall kommer i stället den ytterligare övergångsbestämmelse, jag i det följande föreslår, att bliva tillämplig.

Ändring av 11 § olycksfallsförsäkringslagen.

Gällande bestämmelser.

Olycksfallsförsäkringslagen avser att genom försäkring i riksförsäkringsanstalten eller i ömsesidigt arbetsgivarebolag, varom förmäles i 4 §, tillförsäkra arbetare, som skadas till följd av olycksfall i arbete, ersättning därför på arbetsgivarens bekostnad. Emellertid kan arbetsgivaren även enligt annan lag eller särskild författning eller på grund av egen utfästelse vara skyldig att vid skada till följd av olycksfall i arbete utgiva understöd, såsom avlöning, pension eller annat underhåll, varjämte arbetsgivaren genom avgifter till kassa, pensionsinrättning eller annan försäkringsanstalt än de nämnda ömsesidiga arbetsgivarebolagen kan hava tillförsäkrat arbetaren

dyligt understöd. För nu angivna fall stadgas i 11 § olycksfallsförsäkringslagen, att från sjukpenning, livränta, begravningshjälp eller annan ersättning, som utgives enligt olycksfallsförsäkringslagen, avdrages vad för motsvarande ändamål av arbetsgivaren, kassan eller pensionsinrättningen eller på grund av försäkring utgives för tid, under vilken ersättningen utgår. Såsom förutsättning för att avdrag må äga rum gäller emellertid — utom vad angår av arbetsgivaren utgivet understöd vid sjukdom — att arbetsgivaren enligt 15 § andra stycket erhållit lindring i försäkringsavgiften, varjämte, då fråga är om understöd från kassa eller pensionsinrättning eller på grund av försäkring, arbetsgivaren skall hava till minst en tredjedel bidragit till bestridande av kostnaden för understödet. Avdrag får ej ske med större belopp än som svarar mot arbetsgivarens bidrag. I 15 § andra stycket föreskrives, att om arbetsgivare, kassa, pensionsinrättning eller försäkringsanstalt är skyldig att utgiva understöd, för vilket enligt 11 § avdrag må göras, skall avgiften för försäkringen enligt olycksfallsförsäkringslagen bestämmas till det lägre belopp, som motsvarar den minskade försäkringsrisken. Dock må, ifråga om annan arbetsgivare än staten, sådan lindring i försäkringsavgiften ej äga rum med mindre arbetsgivaren det begär och tillika, där så finnes erforderligt, för utgörande av understödet ställer säkerhet som av försäkringsinrättningen godkännes.

Med uttrycket »annan lag» i 11 § olycksfallsförsäkringslagen torde i främsta rummet avses sjömanslagen den 15 juni 1922 (nr 270), enligt vilken vid arbetares sjukdom viss understödsskyldighet åligger arbetsgivare. Under uttrycket »särskild författning» inbegripas avlönings- och pensionsreglementen m. m., i vilka givits bestämmelser rörande rätt till ersättning vid bland annat olycksfall i arbete för vissa statstjänstemän med flera.

Som nämnts förutsättes i 11 §, att arbetsgivare jämväl på grund av egen utfästelse kan vara skyldig utgiva understöd. Dyligt åtagande kan göras i personligt avtal med viss eller vissa arbetare, i kollektivavtal eller i utfästelse till vederbörande försäkringsinrättning.

Omfattar förpliktelse eller åtagande, som ovan nämnts, utgivande av samtliga enligt olycksfallsförsäkringslagen utgående ersättningar, säges arbetsgivaren stå total självrisk, gäller förpliktelsen eller åtagandet endast viss eller vissa ersättningar, säges han stå partiell självrisk.

Av kungörelsen den 30 november 1917 (nr 832) angående särskilda bestämmelser i fråga om tillämpning av olycksfallsförsäkringslagen å arbetare, som användas till arbete för statens räkning, framgår att staten står total självrisk för samtliga sina arbetare. Enligt en från riksförsäkringsanstalten i september 1935 lämnad uppgift stodo vid nämnda tid dessutom 56 arbetsgivare med försäkring i anstalten total självrisk. Av dessa försäkringstagare voro 15 städer (däribland Stockholm, Göteborg, Malmö och Norrköping), 11 banker, 4 försäkringsbolag, 22 industriföretag och 4 diverse företag. Hela antalet hos arbetsgivare med total självrisk anställda årsarbetare, oberäknat statens, uppgick år 1932 till 65,315.

Vad angår de olika formerna av partiell självrisk och därmed sammanhängande bestämmelser om avdrag från ersättningar enligt olycksfallsförsäkringslagen torde numera — bortsett från förhållandena beträffande statens och kommuns arbetare — endast självrisk i fråga om läkarvård och läkemedel hava större praktisk betydelse.

I fråga om statens och kommuns arbetare torde, på grund av åtgärder som av dessa arbetsgivare vidtagits för understöd åt arbetare vid sjukdom och invaliditet, såsom i form av sjukavlönning samt pensionering genom arbetsgivaren eller genom inrättning till vilken arbetsgivaren väsentligen bidrager, samtliga i 11 § olycksfallsförsäkringslagen givna stadganden om avdrag från ersättning i allmänhet vinna tillämpning.

Rörande de åtgärder, som från statens sida vidtagits för att bereda understöd i anledning av skada till följd av olycksfall i arbete, må följande redogörelse lämnas. För staten såsom arbetsgivare föreligger enligt åtskilliga författningar skyldighet att utgiva understöd, som enligt 11 § olycksfallsförsäkringslagen må avdragas från ersättningen enligt denna lag. Bland dylika författningar kunna här nämnas dels avlöningsreglementena den 19 juni 1919 (nr 343) för tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk, den 22 juni 1921 (nr 451, jfr 1925 nr 270) för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, den 9 juni 1922 (nr 379) för befattningshavare vid lots- och fyrstaten, den 21 maj 1926 (nr 177) för förste provinsialläkare och provinsialläkare, den 31 maj 1927 (nr 170) för officerare och underofficerare samt civilmilitära beställningshavare på aktiv stat m. fl. vid försvarsväsendet ävensom den 15 juni 1934 (nr 303) för tjänstemän vid domänverket, dels ock civila tjänstepensionsreglementet den 30 juni 1934 (nr 442), tjänstepensionsreglementet för arbetare samma dag (nr 443) och militära tjänstepensionsreglementet den 17 maj 1935 (nr 167).

För tjänsteman, rörande vilken avlöningsbestämmelser meddelats i något av de nyssnämnda avlöningsreglementena, gäller att om han skadats till följd av olycksfall i tjänsten och därigenom blivit hindrad att tjänstgöra, skall han, om olycksfallet medfört sjukdom, åtnjuta oavkortad lön så länge sjukdomen varar samt, om olycksfallet efter upphörande av därav förorsakad sjukdom medfört under längre eller kortare tid bestående förlust av arbetsförmågan, under tiden likaledes åtnjuta oavkortad lön, dock högst intill dess sex månader förflutit från dagen för olycksfallet, men skall tjänstemannen för tid därutöver av sin lön i regel avstå ett visst belopp.

Enligt nyssnämnda tjänstepensionsreglementen skall pension utgå i form av ålders-, invalid- eller sjukpension, varjämte enligt civila och militära tjänstepensionsreglementena även kan förekomma s. k. förtidspension. Från sistnämnda pensionsform liksom från några för vissa tjänstemän eller arbetare gällande särbestämmelser bortses i den följande redogörelsen. Rätt till ålderspension uppkommer vid uppnådd pensionsålder. Kan vederbörande räkna minst trettio eller i vissa fall minst tjugufem tjänstår, utgår hel pension, vilken i regel sammanfaller till beloppet med det för tjänsten stadgade

eller för arbetaren gällande pensionsunderlaget. Eljest utgår avkortad pension, vilken motsvarar beloppet av hel pension, minskat med $\frac{1}{120}$ eller, där för hel pension erfordras allenast tjugufem tjänstår, med $\frac{1}{100}$ för varje full fjärdedel av år, varmed antalet tjänstår understiger trettio respektive tjugufem. Invalidpension tillkommer den som till följd av olycksfall i tjänsten eller arbetet är för framtiden oförmögen att på tillfredsställande sätt sköta sin tjänst eller utföra honom åliggande arbete. Pensionen fastställs till ett belopp, motsvarande det för vederbörande vid avgången gällande pensionsunderlaget. Rätt att komma i åtnjutande av sjukpension tillkommer slutligen den som, utan att anledningen därtill är olycksfall i tjänsten eller arbetet, till följd av sjukdom, vanförhet, lyte eller nedsatt arbetsförmåga är för framtiden oförmögen att på tillfredsställande sätt sköta sin tjänst eller utföra honom åliggande arbete. Denna pension utgår enligt samma grunder som ålderspension, dock med lägst sjuttiofem procent av hel pension, därvid likväl skall iakttagas att sjukpensionen icke får överstiga den ålderspension, som skulle hava tillkommit den pensionsberättigade, därest han med oförändrat pensionsunderlag kvarstått i sin befattning till pensionsålderns inträde. Pensionsbeloppen bestridas dels direkt av statsmedel dels ock av medel, som avdragits å de pensionsberättigades lön. Med pensionsrätten följer nämligen skyldighet att intill utgången av den månad, under vilken tjänstemannen eller arbetaren uppnår trettio tjänstår eller dessförinnan inträder i pensionsåldern, vidkännas minskning i lönen med visst för vederbörandes lönegrad eller pensionsgrupp bestämt pensionsavdrag.

Den statliga pensionen har genom det av 1934 års riksdag antagna civila tjänstepensionsreglementet och tjänstepensionsreglementet för arbetare undergått omreglering. Rörande pensionens karaktär framhöll chefen för finansdepartementet i den proposition (nr 222), vari förslag till nämnda reglementen förelades riksdagen, bland annat, att uppfattningen om pensionen såsom enbart ett av staten beviljat ålderdomsunderstöd ej numera torde kunna vidhållas. Pensionen måste, även till den del som icke täcktes av tjänstemannens pensionsavgifter eller pensionsavdrag, betraktas såsom en förmån, vilken tjänstemannen under sin tjänstgöring intjänat.

De i enskild tjänst anställdas avlönings- och pensionsförmåner äro icke på motsvarande sätt enhetligt reglerade. För kroppsarbetare och med dem jämställda torde rätt till lön under sjukdom eller annan arbetsförmåga samt rätt till pension endast i ringa utsträckning förekomma. Vad övriga kategorier anställda beträffar lämnas i det av kommittén angående privatanställda den 9 mars 1935 avgivna betänkandet med förslag till lag om arbetsavtal (statens offentliga utredningar 1935: 18 sid. 114 ff) redogörelse för en av socialstyrelsen verkställd undersökning beträffande rådande bruk ifråga om rätt till avlöning och andra förmåner vid arbetsförmåga i följd av olycksfall i arbetet. Av redogörelsen framgår att i flertalet fall dylik rätt i viss utsträckning förefinnes utan att dock några enhetliga regler härför tillämpas. Ifrågavarande anställda torde även i åtskilliga fall vara tillför-

säkrade pension, antingen genom anslutning till en central pensionsinrättning eller till en för de anställda vid visst företag bildad pensionskassa eller också genom direkt pensionering från vederbörande företag. Vad beträffar förstnämnda pensioneringsform, vilken synes vinna allt större utbredning och för närvarande torde omfatta omkring 40,000 anställda, finnes inom densamma två olika pensionstyper, ren ålderspension samt kombinerad ålders-, invalid- och sjukpension. Sistnämnda pensionstyp är i regel så anordnad, att vid invaliditet i följd av olycksfall i arbete från pensionen avdrages vad den skadade uppbär enligt olycksfallsförsäkringslagen. För den pensionering av anställda i enskild tjänst, som i övrigt förekommer, kunna icke några enhetliga principer anses gälla.

Tidigare behandling av frågan.

Den nuvarande tillämpningen av 11 § torde i huvudsak bygga på vissa uttalanden av *ålderdomsförsäkringskommittén*, från vars förslag stadgandet är hämtat. Rörande innebörden av detsamma anförde kommittén, *dels* att den enligt stadgandet medgivna kvittningen endast kunde ske mellan *mot varandra svarande* belopp, så att livränta enligt lagen endast finge minskas i den mån sådan ränta utginge från annat håll, att försäkrat kapital endast finge användas till minskning av eller befrielse från begravningshjälp o. s. v., *dels ock* att med stadgandet naturligen åsyftades jämväl sådana fall, då t. ex. en arbetsgivare genom insättningar i en livränteanstalt berett arbetare pension från viss ålder eller vid arbetsoförmåga m. fl. dylika fall.

Vid 1926 års riksdag framlades genom proposition nr 109 bland annat förslag till lag om försäkring för olycksfall i arbete, avsedd att ersätta den nu gällande. Förslaget innehöll i 15 § och 18 § 2 mom. bestämmelser vilka, vad angår arbetare som användas till arbete av staten eller kommun, överensstämde med motsvarande stadganden i 11 § och 15 § andra stycket gällande lag. Beträffande annan arbetsgivare innebar förslaget den ändringen i förhållande till gällande lag, att dylik arbetsgivare icke kunde stå total självrisk.

Vid ärendets behandling i statsrådet den 31 december 1925 erinrade jag i egenskap av chef för socialdepartementet bland annat därom, att det i 11 § gällande lag förekommande stadgandet att, under i övrigt angivna förutsättningar, från ersättning som utgaves enligt lagen finge avdragas vad i anledning av olycksfallet för motsvarande ändamål eljest utgaves, innebure, såsom framginge redan av de anförda uttalandena i ålderdomsförsäkringskommitténs motiv, den grundsatsen, att den sålunda medgivna kvittningen endast finge ske mellan mot varandra svarande slag av ersättningar. Emellertid hade kommittén beträffande av densamma föreslaget stadgande om avdrag från ersättning enligt lagen för understöd som utginge från vissa kassor i motiven yttrat, att med ifrågavarande stadgande naturligen åsyftades jämväl sådana fall, då t. ex. en arbetsgivare genom insättningar i en livränteanstalt berett arbetare pension från viss ålder eller vid arbetsoförmåga m. fl. dylika fall. På senare tiden hade såväl försäkringsrådet som riksförsäkringsanstalten tolkat gällande

lag i överensstämmelse med detta uttalande i motiven. Det torde icke kunna förnekas, att i nu angivna hänseende lagens formulering icke stode i god överensstämmelse med motiven. Därefter anförde jag följande.

Frågan om och i vilken mån ålderspension bör få avdragas från livränta, som utgår på grund av olycksfall i arbete, är synnerligen svårlöst. Ett exempel kan belysa detta. En arbetare i ordinarie statstjänst, vars ålderspensionering helt bekostas av staten, drabbas kort före inträdet i pensionsåldern av olycksfall som medför full invaliditet. Göres i dylikt fall ej avdrag från livräntan enligt olycksfallsförsäkringslagen, erhåller arbetaren alltså dels ålderspension dels ock dylik livränta, och sammanlagda beloppet av dessa förmåner kan mycket väl väsentligen överstiga den avlöning, arbetaren åtnjuter i tjänsten. Om däremot avdrag sker, torde följden bli, att arbetaren icke får större sammanlagd ersättning, än han därest olycksfallet icke inträffat likväl skulle vid sin avgång ur tjänsten hava bekommit såsom ålderspension. Dock kan han i senare fallet fortfarande vara bibehållen vid full arbetsförmåga, under det han vid fullständig invaliditet icke blott saknar arbetsförmåga utan därtill ofta befinner sig i ett sådant tillstånd, att han är i ständigt behov av särskild vård. Det anförda exemplet utvisar de enklaste ytterlighetsfallen. Förvaltningstekniskt kompliceras frågan genom den svårighet, som ofta uppkommer när det gäller att bestämma, till huru stor del arbetsgivare bidragit till viss ålderspension. Huru ifrågavarande spörsmål bör slutligen lösas synes mig icke kunna avgöras utan en grundlig utredning, omfattande bland annat bidragsförhållandena vid de pensionsinrättningar och kassor, å vilka ifrågavarande bestämmelse har avseende. Då en dylik utredning måste bli ganska tidsödande och följaktligen icke nu kunnat verkställas, har jag ansett försiktigheten kräva, att gällande bestämmelse i ämnet — såvitt arbetare hos staten och kommuner angår — bibehålles oförändrad.

Propositionen föranledde endast vissa partiella ändringar i gällande lag, vilka icke berörde nu förevarande stadganden (jfr riksdagens skrivelse 346/1926).

Jämväl vid 1934 års riksdag upptogs ifrågavarande spörsmål till behandling. Härutinnan hänvisar jag till vad jag inledningsvis anförde. Därutöver vill jag endast omnämna, att andra lagutskottet som motivering för sin hemställan i denna del anförde följande.

Av vad som anförts i den föreliggande motionen samt i yttranden, som försäkringsrådet och riksförsäkringsanstalten avgivit i ärendet, framgår, att nuvarande bestämmelser i 11 § olycksfallsförsäkringslagen erbjuda åtskilliga svårigheter vid tillämpningen. I många fall synas bestämmelserna även leda till icke önskvärda resultat. Med hänsyn till dessa omständigheter bör enligt utskottets mening en utredning verkställas, huruvida ändringar av bestämmelserna uti ifrågavarande paragraf äro erforderliga. En sådan utredning bör klargöra, i vilket förhållande sådana förmåner, som utgå enligt olycksfallsförsäkringslagen, böra stå till understöd, som det till följd av olycksfall i arbete åligger arbetsgivare att utbetala enligt annan lag eller särskild författning eller på grund av egen utfästelse, eller som utgå från kassa eller pensionsinrättning eller på grund av försäkring i annan försäkringsanstalt än i 4 § olycksfallsförsäkringslagen sägs.

Riksförsäkringsanstaltens förslag.

Riksförsäkringsanstaltens förslag till ändrad lydelse av 11 § olycksfallsförsäkringslagen innebär i huvudsak, att av själva lagtexten tydligt skall framgå, att från ersättning enligt lagen endast må avdragas från arbetsgivaren eljest direkt eller indirekt utgående förmåner, som jämväl de — åtminstone delvis — utgöra understöd på grund av olycksfallet. Till ytterligare förtydligande av denna regel hava intagits bestämmelser, som avse att framhålla, att genom anställningstidens längd intjänad pension icke utgör dylikt understöd, dock får icke högre livränta enligt lagen utgå än att livräntan och pensionen tillhopa uppgå till högst den tidigare arbetsinkomsten. Med hänsyn till de särskilda avlöningsförhållanden, som gälla för statens ordinarie befattningshavare, skall till sådan i tjänst kvarstående befattningshavare livränta i regel icke utgå.

Rörande lydelsen av förslaget hänvisar jag till *Bilaga B*.

Som motivering till ändringarna i 11 § har riksförsäkringsanstalten inledningsvis anfört bland annat följande:

Enligt 11 §:ens ordalydelse skulle avdrag å den lagstadgade ersättningen endast få äga rum för »understöd», som »i anledning av olycksfallet» utgives »för motsvarande ändamål». I tillämpningen har emellertid ordalydelsen icke ansetts kunna strängt följas, utan har i vissa fall avdrag gjorts för ersättning, som icke kunnat anses utgiven som understöd i anledning av olycksfallet. Detta gäller i främsta rummet vissa fall beträffande avdrag å livränta för pension. Sådant avdrag har sålunda ansetts skola göras icke blott för s. k. invalidpension utan även för ren ålderspension. Denna tillämpning grundas å ålderdomsförsäkringskommitténs motivering.

Till den olägenhet, som den bristande överensstämmelsen mellan lagens ordalydelse och tillämpning innebär, kommer emellertid även, att lagtillämpningen i vissa fall lett till icke önskvärda resultat.

Förutsättningen för att avdragsbestämmelserna i 11 § skola vara tillämpliga är att arbetsgivaren erhållit lindring i försäkringsavgiften enligt 15 § andra stycket; från denna regel göres undantag endast för understöd vid sjukdom. När lindring i försäkringsavgiften enbart för ersättning motsvarande livränta i praktiken knappast kommit eller kan väntas komma i fråga, är spörsmålet om reglerandet av förhållandet mellan livränta och pension enligt 11 § av egentlig betydelse endast för sådana fall, där arbetsgivaren står »total självrisk», d. v. s. åtagit sig att utgiva all ersättning enligt olycksfallsförsäkringslagen; detsamma gäller även förhållandet mellan livränta och avlöning. I de fall, då arbetsgivaren i vanlig ordning erlägger försäkringsavgifter, utgår från försäkringsinrättningen livränta oavsett de förmåner, som arbetsgivaren eventuellt bereder den skadade. Någon ändring härutinnan torde icke böra ske, varför denna sistnämnda grupp av arbetsgivare och hos dem anställda arbetare förty icke beröras av de av anstalten föreslagna ändrade bestämmelserna.

Möjligheterna att genom bestämmelser i olycksfallsförsäkringslagen enhetligt reglera bland annat förhållandet mellan livränta och pension äro avsevärt begränsade. Om exempelvis den bestämmelsen införes i 11 §, att ålderspension icke skall avdragas från livränta enligt lagen, kommer detta att sakna reell betydelse i sådana fall, då vederbörande pensionsbestämmelser innehålla föreskrift, att livränta enligt olycksfallsförsäkringslagen skall avdragas från pensionerna. På samma sätt kunna liknande föreskrifter i avlö-

ningsbestämmelserna förhindra en genom eventuell bestämmelse i lagen avsedd enhetlig reglering av förhållandet mellan livränta och avlöning.

Nu berörda frågor om förhållandet mellan å ena sidan livränta enligt lagen, å andra sidan pension och avlöning, äro de frågor, som i första hand påkalla ändrade bestämmelser i 11 §.

En reservant inom riksförsäkringsanstalten, *byråchefen von Schulzenheim*, förklarade sig icke kunna biträda anstaltens yttrande eller förslag rörande ändring i 11 § olycksfallsförsäkringslagen. Reservanten ansåg — under erinran bland annat om de möjligheter, som stode kommuner och enskilda arbetsgivare till buds att, då ersättning utginge enligt olycksfallsförsäkringslagen, nedsätta eljest utfästa förmåner — den föreliggande frågan vara i främsta rummet en statsfinansiell och för staten såsom arbetsgivare löneteknisk fråga och först i andra rummet en lagfråga. En undersökning rörande statens ekonomiska inställning till det föreliggande ämnet borde därför i särskild ordning komma till stånd innan frågan om nu ifrågasatt ändring i 11 § olycksfallsförsäkringslagen vidare fullföljdes.

Härefter har riksförsäkringsanstalten till en början behandlat frågan om *förhållandet mellan livränta och pension* samt därutinnan anfört följande.

En betydelsefull grundval för en ändamålsenlig reglering av förhållandet mellan livränta och pension har för *de statsanställdas vidkommande* kommit till stånd genom de vittomfattande nya pensionsreglementen, som träda i kraft den 1 juli 1935.

I pensioneringen enligt ifrågavarande reglementen inrymmas som bekant tre olika pensionsformer, nämligen ålders-, invalid- och sjukpension.

Beträffande ålderspensionen finner riksförsäkringsanstalten riktigast vara att utgå från den uppfattningen att dylik pension icke är att betrakta som understöd utan som uppskjuten lön. Med hänsyn härtill bör ålderspension icke, som hittills varit fallet, föranleda minskning av livränta enligt olycksfallsförsäkringslagen.

I anslutning till vad nu sagts beträffande ålderspension bör invalid- och sjukpension anses utgöra delvis uppskjuten lön, delvis understöd. I vad mån dylik pension kan anses utgöra uppskjuten lön är givetvis beroende på vederbörandes tjänstetid. I detta hänseende lämnas ledning av de i pensionsreglementena intagna reglerna för avkortning av ålderspension, då vederbörande ej innehar för full ålderspension stadgat antal tjänsteår.

För bedömande av huru hithörande frågor ställa sig i de fall, som gälla *enskilda arbetsgivare* med total självrisk, har riksförsäkringsanstalten infordrat upplysningar och i förekommande fall pensionsreglementen från dylika arbetsgivare. Härvid har som väntat visat sig, att pensioneringsförhållandena hos olika arbetsgivare äro av synnerligen varierande slag, såväl beträffande pensioneringens organisation som dess prestanda. I regel är pensioneringen obligatorisk på liknande sätt som enligt de nya reglementena för statsanställda, i det den anställde är skyldig vidkännas visst avdrag å lönen för pensioneringen och arbetsgivaren utfäst sig att bidra med visst belopp. Vanligen men icke alltid avser pensioneringen förutom ålderspension även invalid- och sjukpension. Ej sällan finnes den bestämmelsen, att invalidpension skall minskas med livränta enligt olycksfallsförsäkringslagen. I vart fall beträffande kommunerna torde kunna väntas, att pensionsbestämmelserna i viss utsträckning småningom komma att ändras så, att de mera än

nu är fallet bringas i överensstämmelse med bestämmelserna i statens pensionsreglementen.

Såsom ovan nämnts, bör enligt riks försäkringsanstaltens mening beträffande de statsanställda ålderspension på grund av sin karaktär av uppskjuten lön i princip icke föranleda minskning av livränta enligt olycksfallsförsäkringslagen. Beträffande invalidpension bör den del av pensionen, som icke är att anse som uppskjuten lön, avdragas å olycksfallslivränta. Bestämmelser, som möjliggöra dylikt förfarande, böra sålunda införas i 11 § olycksfallsförsäkringslagen. Beträffande de hos enskilda arbetsgivare anställda låter det sig knappast göra att införa bestämmelser, som reglera alla de olika fall, som uppkomma på grund av de olikartade pensioneringsbestämmelserna. Emellertid böra givetvis i huvudsak samma regler gälla i dessa fall som beträffande de statsanställda; i de särskilda fall, som icke kunna regleras genom direkta bestämmelser i lagen, bör skälighetsprövning äga rum under hänsynstagande till de allmänna reglerna.

Konsekvent genomförda skulle nämnda principer i vissa fall kunna leda till otillfredsställande resultat. Om den skadade uppnått eller i det närmaste uppnått det antal tjänsteår, som erfordras för full ålderspension, och sålunda skulle komma att utfå hela eller större delen av pensionen, skulle summan av pension och livränta stundom kunna komma att överstiga den avlöning, vilken den skadade åtnjöt vid anställningens upphörande. Detta bör förhindras genom särskilda bestämmelser.

För genomförande av dessa regler har riks försäkringsanstalten föreslagit följande ändringar och tillägg till 11 §.

I första stycket första punkten har såsom förutsättning för avdragsrätten stadgats, icke, såsom enligt gällande lydelse, att arbetsgivaren är skyldig att vid skada till följd av olycksfall i arbete utgiva »understöd, såsom avlöning, pension eller annat underhåll», utan att arbetsgivaren är skyldig att vid sådan skada utgiva »avlöning, pension eller annan ersättning, som helt eller delvis utgör understöd på grund av olycksfallet». Ändringen har enligt anstaltens specialmotivering vidtagits dels emedan pension och avlöning enligt anstaltens förslag i vissa fall endast till en del skulle anses såsom sådant understöd som finge avdragas, dels ock emedan föregående formulering icke vore uttömmande. I det nytillkomna andra stycket stadgas, att såsom sådant understöd, varom i första stycket är fråga, ej skall anses pension, som till försäkrats den skadade på grund av viss levnadsålder och anställningstid. I fråga om pension, som utgår vid av olycksfallet föranledd arbetsoförmåga, skall såsom dylikt understöd anses endast den del av pensionen varmed densamma förhöjts utöver det belopp vartill rätt grundats genom anställningstiden. Innebörden av andra stycket är, såsom jämväl framgår av anstaltens speciella motivering, att ålderspension ej skall anses såsom sådant understöd som får avdragas samt att detsamma skall gälla även den del av invalidpension som motsvarar »uppskjuten lön». Enligt det likaledes nytillkomna tredje stycket skall, där beloppet av livränta och till den skadade utgående pension tillhoppa överstiger den skadades årliga arbetsförtjänst vid anställningens upphörande, livräntan nedsättes med överskjutande belopp. Rörande detta stycke har anstalten framhållit, att vid beräkandet av den skadades »årliga arbetsförtjänst vid anställningens upphörande» bestämmelserna i lagens 9 §

böra i tillämpliga delar läggas till grund. Åttonde stycket innehåller bestämmelser om den skälighetsprövning, som anstalten ansett nödig vid bedömandet av vissa särskilda fall.

Härefter har riks försäkringsanstalten övergått till att behandla *förhållandet mellan livränta och avlöning* samt därutinnan framhållit följande:

I sådana fall, då olycksfallet icke medfört större bestående invaliditet än att den skadade kunnat bibehållas vid sin anställning, uppkommer ofta det spörsmålet, huruvida avlöningen bör inverka på utbetalandet av livränta enligt olycksfallsförsäkringslagen. I vissa fall har livräntan funnits icke skola utgå, då den skadade varit tillförsäkrad viss avlöning. Detta har varit fallet beträffande statens ordinarie befattningshavare ävensom vissa andra kategorier, såsom den kommunalanställda ordinarie lärarpersonalen. Bedömningsprinciperna i dessa fall hava varit analoga med bedömningsprinciperna beträffande livränta-pension, d. v. s. någon prövning har ej företagits, huruvida i de enskilda fallen avlöningen utgjort ett verkligt understöd för olycksfallsskadan eller enbart ersättning för utfört arbete. I andra fall åter har den principen vidhållits, att avdrag å livräntan endast finge ske för avlöning utgiven som understöd på grund av olycksfallet.

Det är givetvis synnerligen önskvärt, att förhållandet mellan livränta och avlöning i möjligaste mån regleras efter enhetliga grunder. Rent principiellt vore enligt riks försäkringsanstaltens mening riktigtast, att avdrag för avlöning icke finge äga rum i andra fall än då avlöningen verkligen (helt eller delvis) vore att anse som understöd utgivet i anledning av olycksfallet. Vid tillämpning av denna regel kunna svårigheter uppkomma, då det gäller att bestämma, huruvida och i vad mån avlöningen är att anse som understöd. Dessa svårigheter bliva dock av mindre betydelse i den mån arbetsgivaren äger möjlighet att jämka avlöningen till skadad arbetare med hänsyn till den genom olycksfallet vållade nedsättningen i arbetsförmågan. Dylik möjlighet till lönejustering torde i regel föreligga. De arbetsgivare, varom här är fråga, hava ofta i löneavtal och lönereglementen intagit bestämmelser, som möjliggöra reglering nedåt av avlöningen, då skadad arbetare åsamkats invaliditet och tillerkänts livränta; även då direkta bestämmelser om dylik lönejustering icke finnas, saknar arbetsgivaren i regel ändock icke möjligheter att genomföra den.

Beträffande de statsanställda föreligga i hithörande avseenden betydelsefulla olikheter mellan de ordinarie befattningshavarna och de icke ordinarie.

De icke ordinarie (alltså dels icke ordinarie tjänstemän, dels arbetare) kunna i stort sett anses jämställda med de hos enskilda arbetsgivare anställda. Sålunda förekommer för dessa kategorier mer eller mindre ofta övergång till ny sysselsättning (och ny arbetsgivare), vilket gör, att en skada kan bliva av stor betydelse icke blott för deras arbets- och försörjningsförmåga inom den sysselsättning, vari skadan inträffat, utan även för deras förmåga att utföra arbete och vinna försörjningsmöjligheter i allmänhet. Vidare kan staten beträffande dessa arbetare, om så anses skäligt, företaga reduktion av lönen i förhållande till den genom invaliditeten minskade arbetsförmågan. I detta hänseende må erinras om den bestämmelse, som finnes införd i kungörelserna den 26 juni 1925 (nr 356, 8 § 3 mom. och nr 360, 7 § 3 mom.): Där så anses skäligt, må verkets styrelse i fråga om extra ordinarie tjänsteman, vilken från staten uppbär livränta, pension eller annat dylikt understöd, från lönen avdraga ett belopp, högst motsvarande livräntans, pensionens eller understödets storlek. Bestämmelse av samma art finnes exempelvis jämväl i kungörelsen den 22 juni 1928 (nr 215, 8 § 2 mom.). De ordinarie befattningshavarna intaga

i berörda hänseenden en väsentligt olika ställning. För dessa befattningshavare förekommer endast mera sällan övergång till annan anställning. Vidare kan för dem avlöningen icke jämkas på samma sätt som för de icke ordinarie.

Av vad nu sagts torde framgå, att förhållandet mellan livränta och avlöning bör ordnas så, att avdrag å livränta för avlöning endast skall äga rum om och i den mån avlöningen utgör understöd på grund av olycksfallet; dock böra särskilda bestämmelser införas beträffande statens ordinarie befattningshavare på grund av den särskilda ställning, som dessa intaga i anställnings- och avlöningshänseende.

Av den tidigare redogörelsen framgår, att riksförsäkringsanstalten med den föreslagna ändringen av första stycket första punkten bland annat velat framhålla, att, då understöd på grund av olycksfall utginge i form av avlöning, denna i vissa fall endast till en del skulle anses utgöra sådant understöd som finge avdragas. I anledning av vad riksförsäkringsanstalten anfört beträffande förhållandet mellan livränta och lön har anstalten i övrigt föreslagit, att till statens ordinarie befattningshavare, som ej avgått från tjänsten, livränta skall utgå endast om och i den mån särskilda förhållanden därtill föranleda. Rörande denna bestämmelse, som återfinnes i det nytillkomna sjunde stycket, har anstalten i den speciella motiveringen sagt sig finna statens ordinarie befattningshavares särställning vara så betydelsefull, att livränta fortfarande i regel icke borde utgå till dessa befattningshavare så länge de kvarstode i tjänst och därigenom vore tillförsäkrade sin avlöning och övriga med tjänsten förenade förmåner. Emellertid kunde fall tänkas förekomma, där undantag från denna regel kunde anses motiverade av billighetsskäl, exempelvis om befattningshavaren på grund av olycksfallet åsamkades särskilda kostnader för tjänstens fullgörande (extra kostnader för resa med automobil eller annat färdemedel till och från tjänstgöringsstället o. s. v.). I dylika extraordinära fall syntes möjlighet böra förefinnas för vederbörande att erhålla hela eller en del av livräntan. Slutligen har anstalten framhållit rörande åttonde stycket, att detsamma i vissa fall kunde tänkas bli tillämpligt även i fråga om förhållandet mellan livränta och avlöning.

Rörande riksförsäkringsanstaltens *ändringsförslag i övrigt* må här omnämnas följande.

I 11 § första stycket andra punkten gällande lag har anstalten föreslagit dels en ändring av uteslutande redaktionell innebörd, dels ock en jämväl huvudsakligen formell ändring, som enligt anstaltens motivering varit betingad av svårigheten i vissa fall att exakt beräkna till hur stor del arbetsgivaren genom avgifter bidragit till understöd från kassa, pensionsinrättning eller försäkringsanstalt.

Enligt fjärde stycket i anstaltens förslag må avdrag ske för sjukunderstöd, som utgives av arbetsgivaren, även om denne icke står självrisk. I så fall äger arbetsgivaren från försäkringsinrättningen uppbära vad som avdragits. Stadgandet motsvarar första stycket tredje punkten gällande lag men skiljer sig från denna beträffande avfattningen därutinnan, att enligt gällande lag sjukunderstöd, vilket skall av arbetsgivaren utgivas, må avdragas i den mån detsamma utgives. Beträffande den sålunda föreslagna ändringen har riksför-

säkringsanstalten anført, att stadgandet i gällande lag så tillämpats, att avdrag gjorts så snart arbetsgivaren visats hava utgivit understöd. Ifrågasättas kunde dock, huruvida detta vore formellt riktigt. Enligt nuvarande lydelse avsåges sådant understöd »vilket *skall* av arbetsgivaren utgivas». Det kunde eventuellt antagas att den i första styckets första punkt angivna *skyldigheten* att utgiva understödet ansåges förutsatt. Enligt en sådan tolkning skulle sålunda icke, såsom nu skedde, avdrag få göras för sådant understöd som arbetsgivaren utgivit utan att vara skyldig därtill. Genom den föreslagna ändringen åsyftades att bestämmelsen skulle erhålla en sådan lydelse, att någon tvekan om den formella riktigheten av nu tillämpad praxis icke kunde uppstå. Någon ändring i tillämpningen avsåges sålunda icke.

Yttranden.

Arméförvaltningen, socialstyrelsen, generalpoststyrelsen och statens pensionsanstalt hava icke funnit anledning framställa några erinringar mot riksförsäkringsanstaltens förslag. Generalpoststyrelsen har meddelat, att den årliga utgiftsökning, som ett genomförande av förslaget skulle medföra för postverket, icke syntes komma att uppgå till något betydande belopp.

Marinförvaltningen och domänstyrelsen hava, i likhet med reservanten inom riksförsäkringsanstalten, funnit en närmare undersökning rörande statens ekonomiska inställning till det föreliggande ämnet böra komma till stånd, innan frågan om ändring i 11 § olycksfallsförsäkringslagen vidare fullföljdes. Domänstyrelsen har ansett den av riksförsäkringsanstalten föreslagna regeln, att livränta icke skall utgå till statens i tjänst kvarstående ordinarie befattningshavare, böra gälla även statens extra ordinarie befattningshavare och statens arbetare. Livränta borde i regel icke heller utgå till den som åtnjöte statlig ålderspension. Intill uppnådd pensionsålder borde däremot till en statens befattningshavare eller arbetare, som avgått med invalidpension, viss del av livräntan enligt olycksfallsförsäkringslagen kunna utgå.

Flygstyrelsen har allenast vad sjunde stycket i riksförsäkringsanstaltens förslag beträffar funnit anledning till erinringar mot förslaget. Av stycket borde tydligare framgå, att den skadade befattningshavaren väl skulle tillerkännas livränta men att denna skulle utgå först från den tidpunkt, då befattningshavaren avgått från tjänsten. Vidare borde ersättning utgå i det i förslaget förbisedda fall, att en statens ordinarie befattningshavare skadades under utövande av verksamhet hos enskild arbetsgivare. Slutligen vore ur tjänstemännens synpunkt det i förslaget lämnade medgivandet till skälighetsprövning icke tillfyllest för sådana fall, då en ordinarie statstjänsteman genom följderna av ett olycksfall nödgades avstå från en bisyssla i statens tjänst eller bleve oanvändbar i sådan tjänstgöring, som vore förenad med särskild ersättning, exempelvis flygtjänstgöring.

Försäkringsrådet har ansett, att någon rationell reglering av förhållandet mellan livränta å ena samt avlöning och pension å andra sidan icke kunde vinnas enbart genom ändring av 11 § olycksfallsförsäkringslagen. Då emellertid genom riksförsäkringsanstaltens förslag avsevärda förbättringar skulle

ernås har rådet tillstyrkt detsamma, samtidigt som rådet framhållit som önskvärt att denna lagändring icke måtte innebära ett undanskjutande av ett enhetligt reglerande av berörda fråga i avlönings- och pensionsbestämmelserna för statsanställda. Vad angår det i tredje stycket av anstaltens förslag förekommande uttrycket »den skadades årliga arbetsförtjänst» har rådet funnit tvekan kunna uppstå vad därmed avsåges i fråga om skadad, vilkens pensionsunderlag vore bestämt med hänsyn till inskränkt tjänstgöringstid (exempelvis halvtidstjänstgöring eller bisyssla).

Inom försäkringsrådet hava fyra ledamöter uttalat *skiljaktiga meningar*.

Ledamöterna Almström och Carell hava ej kunnat ansluta sig till den av riksförsäkringsanstalten och majoriteten inom försäkringsrådet uttalade åsikten, att pensionsförmåner — i den mån dessa kunde anses såsom uppskjuten lön eller med andra ord intjänade på grund av anställningstidens längd — under alla omständigheter icke skulle kunna såsom understöd i anledning av olycksfall avdragas från den enligt olycksfallsförsäkringslagen utgående ersättningen. Avgörande för huruvida dylikt avdrag skulle ske eller ej vore, enligt dessa ledamöters förmenande, huruvida arbetsgivaren vid åtagandet av skyldigheten att prestera pensionsförmåner avsett, att desamma skulle konsumera rätten till ersättning vid olycksfall, eller meningen varit, att förmånen skulle utgå fullt fristående från andra sociala förmåner. Man borde därför från fall till fall träffa avgörande om eller i vad mån utfäst pension kunde anses utgöra understöd i anledning av olycksfallet. Det syntes alltså, som om den i 11 § angivna huvudregeln borde gälla för förhållandet mellan olycksfallslivränta och pension på samma sätt som mellan nämnda livränta och avlöning. Med godtagande av övriga i 11 § föreslagna ändringar avstyrkte dessa ledamöter sålunda, att i nämnda paragraf upptoges de föreslagna andra och tredje styckena.

Ledamöterna Carlsson och Tengdahl hava ansett, att de i 11 § berörda förhållandena icke erhållit någon mera definitiv, tillfredsställande lösning genom de av riksförsäkringsanstalten föreslagna ändringarna. Medgivnas kunde dock att det mötte avsevärda svårigheter att erhålla en tillfredsställande ordning beträffande denna paragraf. Dessa ledamöter hava emellertid velat framhålla, att avdrag å livränta under inga förhållanden borde ifrågakomma för ålderspension. Beträffande sådan pension borde följaktligen bestämmelsen i det föreslagna tredje stycket icke komma i tillämpning.

Telegrafstyrelsen har funnit avfattandet av 11 § bliva onödigt försvårat därav att man sökt i ett sammanhang reglera förfarandet beträffande såväl statsanställd personal som personal i kommunal eller enskild tjänst. Sedan staten numera genomfört enhetliga avlönings- och pensioneringsbestämmelser för så gott som all sin personal i tjänstemannaställning samt även för huvudparten av i statens tjänst anställda arbetare genomfört pensioneringsbestämmelser, som överensstämde med de för tjänstemän gällande, förefölle det som om anledning funnes att för undanröjande av nämnda svårighet avfatta 11 § så att den passade för personal i icke-statstjänst, och i den särskilda kungörelsen nr 832/1917 angående lagens tillämpning å statsanställd personal meddela de särskilda bestämmelser, som borde gälla sådan personal.

Den av riks försäkringsanstalten verkställda utredningen hade visserligen haft till egentligt syfte att klarlägga förhållandet mellan förmåner, som utginge enligt olycksfallsförsäkringslagen, och understöd, som det till följd av olycksfall i arbete ålåg arbetsgivare att utgiva enligt annan lag eller särskild författning eller på grund av egen utfästelse. Enär emellertid för de statsanställdas vidkommande förefunnnes mycken oklarhet även i fråga om förhållandet mellan förmåner enligt olycksfallsförsäkringslagen och gällande avlönings- och pensionsförmåner i övrigt — således i vad mån exempelvis livränta skulle utgå samtidigt med avlöning eller pension — syntes det telegrafstyrelsen, som om i detta sammanhang borde meddelas bestämmelser även beträffande dylika, i den föreliggande riksdagsskrivelsen ej angivna fall.

Med anledning därav och då avsikten måste vara, att skadad person icke skulle gagna av olycksfallet, men att han å andra sidan skulle i viss mån hållas skadeslös för de ekonomiska följderna av olycksfallet, uttalade sig telegrafstyrelsen för att beträffande statsanställd personal meddelades särskilda stadganden av innehåll, att livränta i regel icke skulle utbetalas till statsanställd person, som efter upphörandet av den utav olycksfallet förorsakade sjukdomen antingen inträdde i full utövning av sin tjänst och alltså uppbure full avlöning eller ock ålderspensionerades, att den, som efter sjukdomens upphörande inträdde i tjänst med avkortad tjänstgöring och alltså på grund av skadan finge vidkännas reglementsenslig avkortning å avlöningen skulle av livräntan äga uppbära högst så stor del, som motsvarade avkortningen å avlöningen, samt att den, som på grund av olycksfallet invalidpensionerades och alltså visserligen erhöle full ålderspension men dock väsentligt minskad inkomst, skulle för tiden intill dess han nådde pensionsåldern för innehavd tjänst äga att av livräntan uppbära högst vad som motsvarade skillnaden mellan full avlöning och pension, varemot livräntan skulle indragas efter det han nått pensionsåldern. Därutöver borde, efter särskild prövning av riks försäkringsanstalten, den skadade kunna av fastställt men icke utgående livräntebelopp åtnjuta viss gottgörelse för den fördyring av livsföringen, som skadan kunde visas medföra, samt för genom skadan i övrigt föranledd bestående olägenhet eller annat men.

I fråga om arbetare i statens tjänst torde, vare sig kollektivavtal gällde eller icke, i allmänhet förekomma viss, individuellt bestämd reduktion å lönen, där fullgott arbete icke kunde presteras på grund av olycksfallsskada. Föremärkta regel beträffande tjänsteman med avkortad avlöning torde även för sådant fall kunna utan vidare tillämpas.

Skulle icke-ordinarie tjänsteman eller arbetare på grund av skada till följd av olycksfall i arbetet entledigas utan pension eller understöd, borde han äga uppbära livräntan till fulla beloppet.

Vattenfallsstyrelsen har anslutit sig till de åsikter, som sålunda uttalats av telegrafstyrelsen.

Järnvägsstyrelsen har yttrat, att det mot 11 §:ens ordalydelse i förslaget i stort sett icke syntes vara något att erinra ur formell synpunkt. De vidtagna ändringarna vore emellertid av en mycket påtaglig saklig betydelse särskilt

för staten såsom arbetsgivare. Tydligast och huvudsakligen framträdde detta, för statens järnvägars vidkommande, vid en granskning av de i förslaget angivna grunderna för reglerandet av förhållandet mellan livränta enligt lagen, å ena, och pension å andra sidan. I relationen mellan livränta och avlöning enligt statens järnvägars tillämpning av nuvarande bestämmelser på området innebure nämligen förslaget icke någon ändring av egentlig betydelse, och beträffande övriga i paragrafen angivna förmåner än livränta hade icke några ändringar ifrågasatts.

Enligt nuvarande tillämpning vid statens järnvägar gällde beträffande livränta på grund av olycksfall, att sådan icke utbetalades till före detta befattningshavare, som åtnjöte pension, vare sig ålders-, invalid- eller sjukpension, utom i några få fall och då till endast en obetydlig del, liksom icke heller till i tjänst varande ordinarie befattningshavare. Däremot utginge livränta till i tjänst varande extra ordinarie personal, men reducerades därvid eventuellt avlöningen i förhållande till den av olycksfallet nedsatta arbetsförmågan. Och slutligen utbetalades livränta till arbetare i statens tjänst, varvid angående avlöningen bestämts, att arbetare, vilkens skada ej på minsta sätt nedsatt hans kapacitet i det yrke han före olycksfallet innehåft, skulle erhålla obeskuren timpenning vid bibehållen yrkesutövning, men att, om skadan vore till hinder vid utförandet av arbetarens yrke, hans timpenning skulle undergå en däremot svarande nedsättning, och gällde detsamma ifall arbetaren efter olycksfallet överflyttades till lägre kvalificerad befattning än den förut innehavda.

I olikhet med sålunda angivna grunder för livräntas utbetalande skulle enligt riksförsäkringsanstaltens förslag ålderspension icke få föranleda minskning av livränta — utom i visst fall av ringa praktisk betydelse — och, där invalidpension utginge, denna livränta få minskas endast med den del av pensionen, varmed densamma förhöjts utöver det belopp, vartill rätt grundats genom anställningstiden. Därjämte hade gjorts ett särskilt tillägg i fråga om i tjänst varande ordinarie befattningshavare, innebärande att livränta till sådana skulle utgå »om och i den mån särskilda förhållanden därtill föranleda». Detta tillägg vore emellertid av så ringa ekonomisk betydelse för statens järnvägar, att man här kunde helt bortse därifrån.

I detta sammanhang kunde emellertid anmärkas, att förhållandet mellan livränta och sjukpension icke blivit i lagtexten reglerat, oaktat av riksförsäkringsanstaltens motivering till ändringarna i 11 § tydligt framginge, att anstalten i förevarande avseende likställt denna pension med invalidpension.

För att kunna i någon mån bilda sig en uppfattning om den ekonomiska innebörden av de ifrågasatta ändringarna hade styrelsen låtit verkställa en utredning angående fastställda livräntor till före detta befattningshavare i statens järnvägars tjänst, vilka för det dåvarande åtnjöte ålders- eller invalid-, respektive sjukpension. Av denna utredning framginge, att livränta tillerkänts 42 ålderspensionärer med tillhoppa 14,545 kronor och 40 invalid- och sjukpensionärer med tillhoppa 24,702 kronor, samt att, jämligt förslaget, av ifrågavarande invalid- och sjukpensioner cirka 10,000 kronor skulle anses utgöra understöd, varmed beloppet 24,702 kronor finge minskas. Av dessa 82

livräntor hade dock ett 40-tal icke slutgiltigt bestämts, beroende därpå att, då enligt dittillsvarande tillämpning livränta icke skolat utgå till pensionär, det ansetts onödigt att låta underkasta på viss tid bestämda livräntor förnyad prövning. Under förutsättning att förhållandena vore konstanta skulle förslaget följaktligen innebära en årlig utgiftsökning för statens järnvägar av cirka 30,000 kronor.

Statskontoret har icke velat motsätta sig en ändring, enligt vilken ålderspension icke längre skulle föranleda minskning av livränta enligt olycksfallsförsäkringslagen.

I riksförsäkringsanstaltens förslag hade icke närmare reglerats förhållandet mellan sjukpension och livränta. Då sjukpension vore föranledd av annan anledning än olycksfall i tjänsten kunde ifrågasättas, huruvida icke nämnda pension borde likställas med ålderspension.

Statskontoret instämde i syftet med den föreslagna bestämmelsen, att till statens ordinarie befattningshavare, som ej avgått från tjänsten, livränta under vissa förhållanden skulle kunna utgå. I lagtexten borde dock angivas vem som ägde besluta i frågor av denna art samt, genom exemplifiering, i vilka fall livränta kunde ifrågakomma. Ehuru i sak intet vore att erinra mot att bestämmelsen ifråga gällde endast ordinarie befattningshavare, syntes det dock i formellt hänseende otillfredsställande, att olika förfarings sätt sålunda komme att tillämpas ifråga om avdrag för ordinarie och för icke-ordinarie befattningshavare.

Vidare kunde ifrågasättas lämpligheten av att intaga förevarande ändringar, i vad de avsåge statsanställd personal, i 11 § olycksfallsförsäkringslagen. Ur redaktionell synpunkt förefölle det vara att föredraga, att ändringarna i denna del inarbetades i kungörelsen den 30 november 1917 med bestämmelser om lagens tillämpning å sådan personal.

Ett genomförande av förslaget komme uppenbarligen att för statsverket medföra ökade kostnader. Såvitt statskontoret kunde bedöma torde dessa dock icke bliva av den storleksordning, att avgörande hänsyn därtill behöfve tagas.

Svenska stadsförbundet har ansett, att de direkta verkningarna av den föreslagna lagändringen icke behöfve väcka betänkligheter från städernas sida. I de fall, där städerna i sina pensionsreglementen förbehållit sig att livränta enligt olycksfallsförsäkringslagen skulle gå i avräkning å pensionen, skulle tvärtom en ökning av livräntan minska stadens utgifter för pensionen.

I likhet med en reservant inom riksförsäkringsanstalten ifrågasatte emellertid förbundet, om icke även staten såsom arbetsgivare i framtiden tvingades genom bestämmelser i pensionsreglementen neutralisera de förmåner för den anställde, som man velat bereda genom olycksfallsförsäkringslagens ändring. Det syntes önskvärt att staten-arbetsgivarens ståndpunkt därvidlag fixerades innan staten som lagstiftare toge ställning till föreliggande fråga.

Därest åter staten icke blott som handhavare av försäkringen utan även som arbetsgivare ginge med på att livräntan utginge oavkortad utöver ålderspension och del av förtidspension, kunde detta icke bliva utan följder för

de städer, som nu stode självrisk. Det torde då knappast bliva möjligt att införa eller bibehålla stadganden, som ställde dessa städers arbetare i en sämre ställning än statens.

Ehuru förslaget i och för sig icke syntes behöva framkalla betänkligheter från de av reformen berörda städernas sida, måste förbundet på anförda grunder ställa sig tveksamt i fråga om lämpligheten att redan nu genomföra de föreslagna lagändringarna.

Svenska arbetsgivareföreningen har i sitt yttrande framfört synpunkter och önskemål, vilka i sak helt överensstämma med dem som inom försäkringsrådet anförts av ledamöterna Almström och Carell.

Landsorganisationen har ansett tvekan kunna uppstå rörande tolkningen av den föreslagna bestämmelsen om nedsättning av livräntan i det fall, att beloppet av livränta och till den skadade utgående pension tillhopa överstege den skadades årliga arbetsförtjänst vid anställningens upphörande. Av riksförsäkringsanstaltens motivering framginge, att anstalten anslutit sig till den uppfattningen, att vid ålderspension innehållande av eller avdrag å livränta ej finge ske. Den nyssnämnda bestämmelsen om nedsättning av livräntan vore emellertid generell och kunde tolkas såsom även avseende ålderspension. Detta vore väl knappast riktigt. Därest en statens ordinarie befattningshavare, som tillerkänts ålderspension, erhöle tillfällig anställning hos staten samt därunder skadades genom olycksfall i arbetet och tillerkändes livränta, syntes det både oriktigt och obilligt att nedsätta livräntan. Ett förtydligande eller en ändring av anstaltens förslag i denna del borde äga rum. För övrigt kunde erinras, att i andra stycket av förslaget uttalades, att såsom understöd, varom i första stycket vore fråga, ej skulle anses s. k. ålderspension samt att det därför måste anses tämligen ologiskt att under bestämmelsen i tredje stycket inbegripa ålderspensionen — om nu detta varit anstaltens mening.

Anstaltens förslag om ändring löste en del av frågorna beträffande den svårtolkade 11 §. Åtskilligt kvarstode. En undersökning borde bland annat verkställas, huruvida icke någon närmare reglering kunde åstadkommas beträffande förhållandet mellan enskilda arbetsgivare och hos dem anställda arbetare. Förslaget hade närmast betydelse för i statens, eventuellt i kommunernas tjänst anställda personer. En dylik undersökning borde dock icke hindra att nu föreslagna ändringar så snart som möjligt gjordes till föremål för lagstiftning.

Svenska järnvägsmannaförbundet har särskilt erinrat om det fall att en befattningshavare, som skadats till följd av olycksfall i arbetet men som på grund av skadans art fått kvarstanna i tjänsten, sedermera utan samband med olycksfallet drabbades av sjukdom, som gjorde honom oförmögen att behörigen sköta sin tjänst. En dylik befattningshavare bleve då entledigad med pension, men när avgången icke vore beroende på olycksfallsskadan erhöle han endast sjukpension och bleve enligt förbundets tolkning av förslaget icke berättigad till någon del av livräntan. Förbundet ansåge rättvist att livräntan i detta fall utginge. Vidare yrkade förbundet sådan ändring av den föreslagna lagtexten, att den som skadats till följd av olycksfall i arbetet

och på grund därav tillerkänts livränta måtte vid avgång ur tjänsten med pension erhålla livräntebeloppet, oavsett viss levnadsålder och anställningstid. Slutligen ansåg förbundet intet sakligt skäl kunna påvisas varför en statens ordinarie befattningshavare, t. ex. en stationskarl, som ej avgått från tjänsten, skulle i fråga om rätt till livränta ställas i sämre ställning än motsvarande befattningshavare vid exempelvis en enskild järnväg.

Departement-
chefen.

Genom olycksfallsförsäkringslagen beredes en arbetare, som skadats till följd av olycksfall i arbetet, på arbetsgivarens bekostnad viss ersättning för den honom genom olycksfallet åsamkade förlusten av eller minskningen i förvärvsförmågan. Detta lagens syfte har emellertid icke ansetts kräva att ersättningen skall utgå alldeles oberoende av arbetsgivaren på annan grund åliggande skyldighet att utgiva eller bekosta ersättning åt arbetaren för skada till följd av olycksfall i arbetet. Utan att vilja förhindra möjligheten för arbetsgivaren att frivilligt bereda arbetaren gottgörelse utöver det i olycksfallsförsäkringslagen fastställda måttet har därför lagen fastslagit den principen, att understöd, som arbetsgivaren eljest på grund av skadan är skyldig bekosta arbetaren, må avdragas från den enligt lagen utgående ersättningen, samt att på grund härav arbetsgivarens försäkringsavgifter enligt lagen få i motsvarande mån minskas. Avdrag får emellertid enligt lagen endast ske i fråga om emot varandra svarande slag av ersättningar. Bestämmelser rörande avdrag från olycksfallsersättningen äro givna i 11 § medan stadgande om minskning i försäkringsavgifterna återfinnes i 15 § andra stycket.

I tillämpningen ha emellertid, delvis med stöd av uttalande i motiven till lagen, från fastställd ersättning avdragits även andra arbetaren tillkommande förmåner än sådana som hava sin grund i olycksfallsskadan. Då dessa förmåner skulle utgått även om olycksfallet icke inträffat, kan man alltså säga, att arbetaren icke erhållit den kompensation för olycksfallsskadan som lagen avsett att tillförsäkra honom. En sådan avvikelse från lagens grundprincip kan icke anses tillfredsställande. Medgivnas måste dock att, sådana förhållandena äro, en i detaljerna fullt uttömmande lösning av hithörande problem är synnerligen svår att åstadkomma. Detta torde framförallt ha sin orsak i vanskligheten i vissa fall att exakt fixera, om och med vilket belopp en av arbetaren åtnjuten förmån utgör av arbetsgivaren bekostat understöd i anledning av olycksfallet. Ej sällan har anledningen till att frågan överhuvudtaget uppkommit varit den, att till grund för bestämmandet av ersättning enligt lagen lägges icke den faktiska minskningen i arbetarens arbetsförtjänst utan den enligt vissa allmänna principer beräknade nedsättningen av hans arbetsförmåga. Livränta kan sålunda fastställas för en arbetare, som genom olycksfall i arbetet ådragit sig ett lyte, oaktat arbetaren får kvarstanna i arbetet med bibehållen lön. Står arbetsgivaren total självrisk, har i vissa dylika fall lönen ansetts delvis utgöra understöd på grund av lytet utan att avseende fästs vid arbetsgivarens värdering av arbetarens arbetsförmåga efter olycksfallet.

Riksförsäkringsanstaltens förslag avser framför allt att förhindra, att från ersättning enligt lagen må avdragas andra förmåner än sådana som verkligen kunna sägas utgöra understöd på grund av olycksfallet. Förslaget innebär, utan att göra anspråk på fullständighet, en mer detaljerad reglering av hithörande spörsmål än som erbjudes i hittills gällande bestämmelser, varjämte dessa i förslaget undergått smärre ändringar av delvis saklig, delvis endast formell innebörd. Vid utarbetandet av förslaget synes anstalten haft för ögonen huvudsakligen de förmåner som enligt särskilda författningar, framförallt vissa avlönings- och pensionsreglementen, beredas statens arbetare vid nedsättning eller (faktisk eller presumerad) förlust av arbetsförmågan. Anstalten har därvid sökt för de mer tveksamma fallen reglera när och i vad mån dylik förmån utgör understöd på grund av olycksfall i arbete. Bestämmelserna härom hava emellertid i förslaget erhållit en allmängiltig avfattning och skulle därför, i den mån så låte sig göra, bliva tillämpliga även beträffande arbetare i kommunal eller enskild tjänst. Med hänsyn till att en något så när enhetlig reglering av avlönings- och pensionsförmånerna förefinnes allenast beträffande statens arbetare och att de föreslagna bestämmelserna i flertalet fall torde vara ägnade att läggas till grund jämväl vid bestämmandet av ersättning till arbetare i kommunal eller enskild tjänst, torde någon erinran icke kunna göras mot de förutsättningar, från vilka anstalten utgått vid utarbetandet av sitt förslag. Att, såsom i vissa yttranden förordats, i olycksfallsförsäkringslagen reglera förevarande frågor endast såvitt de gälla arbetare i kommunal eller enskild tjänst men i kungörelsen den 30 november 1917 införa särskilda bestämmelser härutinnan för statens arbetare, torde redan av nyss anförda grunder icke vara erforderligt eller ens lämpligt. Ett dylikt förfaringsätt skulle för övrigt innebära avvikelse från den hittills undantagslöst tillämpade regeln, att lagens materiella bestämmelser gälla för samtliga arbetare och arbetsgivare. Icke heller torde det vara nödvändigt att, såsom från vissa håll föreslagits, uppskjuta omprövningen av 11 §:ens bestämmelser i avbidan på närmare utredning rörande den ställning staten såsom arbetsgivare bör taga till frågan om förhållandet mellan olycksfallsersättning, å ena, samt avlöning och pension, å andra sidan. Sedan enighet numera synes hava i huvudsak nåtts därom, att pensionen, liksom avlöningen, i regel bör betraktas såsom ersättning för presterat arbete, synes lämpligt att vidtaga ändringar i de bestämmelser, vid vilkas tillämpning pensionen, och i vissa fall även avlöningen, kommit att betraktas såsom understöd.

De av riksförsäkringsanstalten föreslagna ändringarna i 11 §:ens första stycke första och andra punkterna, av vilka ändringen i första punkten är avsedd att vara av grundläggande betydelse för omregleringen av paragrafens avdragsbestämmelser, hava av de myndigheter och sammanslutningar, vilka icke ställt sig avvisande till förslaget i dess helhet, tillstyrkts eller lämnats utan erinran. För egen del förordar jag en avfattning av dessa punkter i enlighet med riksförsäkringsanstaltens förslag.

Andra stycket i riksförsäkringsanstaltens förslag innehåller vissa särskilda föreskrifter som skola iakttagas vid tillämpningen av bestämmelserna i första

stycket. Av den tidigare redogörelsen framgår att, medan enligt ordalydelsen i 11 § den grundsatsen uttalas att avdrag endast får ske beträffande mot varandra svarande slag av ersättningar, rättstillämpningen, med stöd av det förut berörda uttalandet i ålderdomsförsäkringskommitténs motiv, ansett även en ren ålderspension utgöra sådant vid skada till följd av olycksfall i arbete utgående understöd som jämlikt 11 § kan avdragas från ersättning enligt lagen. Mot riksförsäkringsanstaltens förslag att i lagen fullt tydligt inskriva den princip som redan nu torde få anses ha vunnit uttryck i densamma, nämligen att från ersättning för skada på grund av olycksfall i arbete icke får avdragas pension som tillförsäkrats den skadade på grund av viss levnadsålder och anställningstid, har jag ingen erinran att framställa. Jag kan sålunda icke dela de betänkligheter härutinnan som anförts av arbetsgivareföreningen och två ledamöter inom försäkringsrådet. Från regeln att ett och samma belopp icke samtidigt må utgöra ålderspension och ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete synes någon möjlighet till avvikelse icke böra lämnas öppen. En annan sak är, att det föreslagna stadgandet icke utesluter möjligheten för enskilda arbetsgivare att införa bestämmelser, enligt vilka, i händelse ersättning enligt olycksfallsförsäkringslagen utgår, motsvarande minskning skall ske i arbetaren eljest tillkommande ålderspension. Det är emellertid min förhoppning att, ifall föreliggande förslag antages, dylika mot syftet med detsamma stridande bestämmelser icke längre skola ifrågakomma.

Där vid sidan av den rena ålderspensionen finnas pensionstyper sådana som invalid- eller sjukpension enligt de viktigaste statliga pensionsreglementena, hava även dessa senare pensionstyper i viss mån karaktären av ålderspension. I den mån så icke är fallet synes, såsom riksförsäkringsanstalten yttrat, både invalid- och sjukpension kunna anses utgöra understöd. Den i förevarande sammanhang väsentliga skillnaden förefinnes dock mellan dessa båda pensionsformer, att det i invalidpensionen innefattade understödet utgår just på grund av skada till följd av olycksfall i arbete, medan det understöd som eventuellt innefattas i sjukpensionen aldrig utgår på grund av sådan skada. Denna skillnad synes i överensstämmelse med avfattningen av första stycket första punkten föranleda till att visserligen invalidpension men aldrig sjukpension, lika litet som ålderspension, bör anses utgöra understöd varom i första stycket är fråga. Såsom i ett par yttranden erinrats är riksförsäkringsanstaltens förslag i så måtto ofullständigt, att däri icke reglerats förhållandet mellan livränta enligt olycksfallsförsäkringslagen och sjukpension. Vid den överarbetning av förslaget, som verkställts inom socialdepartementet, har på grund härav andra stycket undergått viss omarbetning, därvid jämväl några jämkningar av formell natur vidtagits.

I likhet med landsorganisationen finner jag den av riksförsäkringsanstalten i tredje stycket föreslagna bestämmelsen svårtolkad. Enligt bestämmelsen ifråga skulle livränta och pension icke få överstiga den skadades årliga arbetsförtjänst vid anställningens upphörande. I inledningen till sin allmänna motivering har anstalten erinrat om att i de fall, då arbetsgivaren i vanlig

ordning erlägger försäkringsavgifter, livränta utgår från försäkringsinrättningen oavsett de förmåner, som arbetsgivaren eventuellt bereder den skadade. Någon ändring härutinnan borde enligt anstaltens mening icke ske, varför denna grupp av arbetsgivare och hos dem anställda arbetare icke berördes av anstaltens ändringsförslag. Tveksamt synes dock vara huruvida bestämmelsen i tredje stycket i anstaltens förslag erhållit sådan avfattning, att densamma skulle bliva tillämplig allenast i de fall då arbetsgivaren stode självrisk. De i första stycket stadgade villkoren, enligt vilka för avdragsrätt fordras, bland annat, att arbetsgivaren erhållit lindring i försäkringsavgiften, gälla endast avdrag för understöd som utgives i anledning av olycksfallet. Då enligt andra stycket i anstaltens förslag ålderspension icke skall anses utgöra sådant understöd, synes det generellt avfattade stadgandet i tredje stycket rörande avdrag för ålderspension kunna tolkas såsom innefattande en särskild, av villkoren i första stycket oberoende avdragsbestämmelse. Skälen för denna tolkning kunna med andra ord uttryckas så, att enär en arbetsgivares utfästelse att utgiva ålderspension icke berättigar honom att erhålla nedsättning i försäkringsavgiften, måste tredje stycket i anstaltens förslag, om det överhuvudtaget skall kunna vinna tillämpning, anses gälla samtliga fall, då ålderspension utgår, och icke endast de fall, då jämte ålderspension tillförsäkrats arbetaren understödsförmåner, för vilka arbetsgivaren erhållit lindring i försäkringsavgiften. En dylik tolkning torde även ur saklig synpunkt äga berättigande. Det synes nämligen icke kunna anföras något skäl, varför arbetare, anställda hos arbetsgivare som stå självrisk, skulle nödgas få dem tillerkända livräntor beskurna, medan andra arbetare skulle i motsvarande fall erhålla livräntornas fulla belopp. Ingen anledning finnes heller att i detta hänseende bereda arbetsgivare, som stå självrisk och således själva utgiva livräntor enligt olycksfallsförsäkringslagen, en förmånligare ställning än övriga arbetsgivare, vilka med sina försäkringsavgifter bestrida dylika livräntor.

Av nyss återgivna uttalande i anstaltens motivering framgår emellertid, att anstalten icke avsett att stadgandet skulle erhålla en så vidsträckt tillämpning, som enligt nyss återgiven tolkning bleve fallet, utan att anstalten i stället ansett den regeln fortfarande böra gälla, att i fall, då arbetsgivaren erlägger försäkringsavgifter, livränta bör utgå oavsett de förmåner, som arbetsgivaren eventuellt bereder den skadade. Då jag helt ansluter mig till denna uppfattning, kan jag på förut anförda skäl icke tillråda införandet i lager av en bestämmelse, motsvarande den av anstalten i tredje stycket föreslagna. Jag delar för övrigt järnvägsstyrelsens mening, att bestämmelsen i fråga endast skulle bliva av ringa praktisk betydelse. Förutsättningarna för att en pensionsberättigad arbetare tillerkännes livränta till så högt belopp, att pensionen och livräntan tillhoppa överstiga hans arbetsförtjänst före olycksfallet, äro nämligen i regel, att arbetaren tämligen nära pensionsåldern drabbas av en mycket svår olycksfallsskada. Dylika fall torde dock vara relativt sällsynta, varjämte jag vill erinra om stadgandet i 8 § olycksfallsförsäkringslagen, att vid bedömandet i vad mån viss kroppsskada åstad-

kommit nedsättning av arbetsförmågan hänsyn även skall tagas till den skadades ålder.

Departementsförslaget innehåller sålunda ingen motsvarighet till stadgandet i tredje stycket i anstaltens förslag.

Fjärde stycket i riksförsäkringsanstaltens förslag motsvarar sista punkten i nuvarande första stycket. Anstalten har dock, i avsikt att erhålla bättre överensstämmelse mellan lagtexten och nu allmänt tillämpad praxis, föreslagit viss omredigering av stadgandet. Förslaget i denna del, mot vilken ingen erinran gjorts i de avgivna yttrandena, finner jag mig kunna förorda. I departementsförslaget återfinnes stadgandet i tredje stycket.

Femte stycket i riksförsäkringsanstaltens förslag återger utan ändring innehållet i 11 §:ens nuvarande andra stycke, enligt vilket avdrag icke må göras för pensionstillägg eller understöd enligt lagen om allmän pensionsförsäkring eller för understöd från sjömanshus eller för annat dylikt, allenast för behövande avsett understöd. Emellertid är lagen om allmän pensionsförsäkring avsedd att från och med den 1 januari 1937 ersättas av lagen den 28 juni 1935 (nr 434) om folkpensionering och förordningen samma dag (nr 435) om invalidunderstöd.

Vidare kan ifrågasättas, huruvida icke blindhetsersättning enligt förordningen den 20 april 1934 (nr 105) om sådan ersättning bör hänföras till de understöd, för vilka avdrag å ersättning enligt olycksfallsförsäkringslagen icke bör äga rum. Visserligen är blindhetsersättningen i princip en lytesersättning, men från rätt till ersättning är undantagen den, vars egen eller vars försörjningspliktiga anhörigas ekonomiska ställning är sådan att blindhetsersättning rimligen icke bör till honom utgå. Även i fråga om sådan ersättning sker alltså en viss behovsprövning. Det synes knappast förenligt med rättvisa eller med ersättningens syfte om de statens arbetare, som blivit blinda genom olycksfall i arbetet och befunnits böra erhålla blindhetsersättning, trots detta faktiskt icke skulle komma i åtnjutande av denna ersättnings särskilda förmåner. Med hänsyn härtill och till det förut anförda har nu ifrågavarande stadgande ändrats i departementsförslaget.

Sjätte stycket i riksförsäkringsanstaltens förslag och femte stycket i departementsförslaget motsvara helt tredje stycket i paragrafens nuvarande lydelse.

För den tid, under vilken en statens ordinarie befattningshavare fullgör sin tjänst, utgår till honom den för befattningen fastställda lönen, och detta oavsett om han på grund av olycksfall i tjänsten fått livränta sig tillerkänd. Om däremot en annan befattningshavare eller arbetare tillerkänts livränta i anledning av olycksfall i tjänsten eller arbetet, har i regel arbetsgivaren möjlighet att vidtaga motsvarande nedsättning i lönen. Med hänsyn härtill synes rimligt att, såsom riksförsäkringsanstalten i sjunde stycket föreslagit, meddela en för statens ordinarie befattningshavare gällande särbestämelse, enligt vilken till sådan befattningshavare livränta enligt olycksfalls-

försäkringslagen i allmänhet icke skall utgå. Emellertid äro vissa andra tjänst innehavare, exempelvis folkskollärare och åtskilliga andra innehavare av kommunal tjänst, i det hänseendet likställda med statens ordinarie befattningshavare, att enligt författning eller av statlig myndighet fastställt beslut lön för fullgjord tjänstgöring skall utgå oberoende av om vederbörande tillerkänts livränta på grund av olycksfall i tjänsten. För de fall varå första stycket äger tillämpning, d. v. s. då arbetsgivaren står självrisk, synes vid sådant förhållande berörda särbestämmelse böra utsträckas att gälla även sist angivna tjänst innehavare. Att, såsom domänstyrelsen ifrågasatt, låta bestämmelsen gälla samtliga statens befattningshavare och arbetare finner jag däremot med hänsyn till gällande avlöningsbestämmelser icke erforderligt.

I likhet med riks försäkringsanstalten anser jag dock, att även i nu förevarande fall livränta bör utgå, om och i den mån särskilda förhållanden därtill föranleda. Såsom »särskilda förhållanden» torde kunna räknas icke endast det av riks försäkringsanstalten omnämnda fallet, att skadan medför ökade levnadskostnader för befattningshavaren, utan även de fall, om vilka flygstyrelsen erinrat, då befattningshavaren på grund av skadan nödgas avstå från en lönande bisyssla eller blir oanvändbar i viss kvalificerad tjänstgöring, som är förenad med särskild ersättning. Då det knappast låter sig göra att i lagtexten uppräknat alla tänkbara dylika fall, synes man få låta sig nöja med en mer allmänt avfattad bestämmelse sådan som anstalten föreslagit. Däremot hava övriga av flygstyrelsen gjorda erinringar beaktats i departementsförslaget. Sålunda torde av sjätte stycket i sistnämnda förslag bland annat framgå, att i där angivna fall livränta alltid skall bestämmas i vanlig ordning men i regel utgå först från befattningshavarens avgång ur tjänsten. I anledning av vad statskontoret därutinnan anfört vill jag erinra, att beslut i nu förevarande frågor givetvis skola meddelas i eljest gällande ordning, d. v. s. i första hand av vederbörande försäkringsinrättning eller, för statens arbetares vidkommande, av riks försäkringsanstalten, samt i sista hand av försäkringsrådet.

Såsom tidigare framhållits är riks försäkringsanstaltens förslag utarbetat under beaktande väsentligen av de avlönings- och pensionsbestämmelser, vilka gälla för skilda slag av arbetare i statens tjänst. Detta torde visserligen icke föranleda, att icke förslaget bestämmelser i allmänhet skulle kunna direkt tillämpas även på arbetare i kommunal eller enskild tjänst. För vissa av dessa arbetare kunna emellertid hithörande förhållanden tänkas vara eller bliva så egenartat reglerade att de icke gå att passa in under förslaget bestämmelser. Enda möjligheten synes då vara att, såsom riks försäkringsanstalten i åttonde stycket föreslagit, överlämna åt vederbörande försäkringsinrättning att efter skälighetsprövning bestämma om och med vilket belopp avdrag å ersättning enligt olycksfallsförsäkringslagen skall äga rum. Stadgandet härom, mot vilket ingen erinran gjorts i de avgivna yttrandena, återfinnes i sjunde stycket i departementsförslaget. Givetvis bör prövningen såvitt möjligt ske med huvudsaklig ledning av de i paragrafen i övrigt givna bestämmelserna.

Tiden för ikraftträdandet av de av mig sålunda förordade bestämmelserna synes böra sättas till den 1 januari 1937. Ersättningsanspråk, grundade på dessförinnan inträffade olycksfall, böra dock bedömas enligt äldre lag.

Den rättvisare avvägning av lagens ersättningsbestämmelser, som det nu framlagda förslaget innebär, skulle föranleda viss ökning av arbetsgivarnas avgifts- eller ersättningsskyldighet. Denna ökning torde emellertid i stort sett bli skäligen ringa. Förslaget har ju betydelse endast för det fåtal arbetsgivare som stå självrisk. Av dessa intager staten det avgjort främsta rummet. På grund av föreliggande riskförhållanden lär den nu föreslagna ändringen för statens vidkommande få sin huvudsakliga betydelse inom de affärsdrivande verken. Även här torde emellertid utgiftsökningen bli av skäligen underordnad betydelse. I detta sammanhang må erinras om att ingen av de statliga myndigheter, som yttrat sig i ärendet, framställt någon erinran mot förslaget i anledning av befarade ökade utgifter. Generalpoststyrelsen har anfört, att den årliga utgiftsökning, som ett genomförande av förslaget skulle medföra för postverket, icke syntes komma att uppgå till något betydande belopp. Järnvägsstyrelsen — det statens verk som framför allt torde komma ifråga i detta sammanhang — har i sitt yttrande verkställt en beräkning av den årliga kostnadsökning, som förslagets genomförande skulle medföra. Av yttrandet framgår att för statens järnvägar skulle ökningen belöpa sig till det relativt obetydliga beloppet av omkring 30,000 kronor. Erinras må härvid att det i departementsförslaget icke upptagna stadgandet i tredje stycket i riksförsäkringsanstaltens förslag av järnvägsstyrelsen förklarats vara av ringa praktisk betydelse. I 2 § kungörelsen den 30 november 1917 (nr 832) angående särskilda bestämmelser i fråga om tillämpning av olycksfallsförsäkringslagen å statens arbetare, med däri senast den 28 juni 1935 (nr 424) vidtagna ändringar, stadgas, att ersättning enligt lagen utgives, i fråga om arbetare vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar, statens vattenfallsverk, stiftsnämndernas förvaltning samt domänförvaltningen av respektive myndigheter, i fråga om arbetare vid riksbanken och Tumba bruk av riksbanken samt i fråga om arbetare vid riksgäldskontoret, riksdagens bibliotek och riksdagens hus ävensom hos riksdagen, dess utskott, delegationer och tryckeriavdelning av riksgäldskontoret. I övrigt utgives ersättning enligt lagen av riksförsäkringsanstalten från det å riksstatens elfte huvudtitel uppförda förslagsanslaget till bestridande av statsverket åliggande, av andra medel ej utgående ersättningar i anledning av olycksfall i arbete. Någon ökning av detta anslag för nästkommande budgetår synes det nu framlagda förslaget icke böra föranleda.

Föredraganden hemställer härefter, att lagrådets utlåtande över ifrågasvarande förslag till *lag angående ändring i vissa delar av lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete*, av den lydelse bilaga (*Bilaga A*) till detta protokoll utvisar, måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten.

Ur protokollet:
Erik Skoglund.

Bilaga A.

**Förslag
till
Lag**

**angående ändring i vissa delar av lagen den 17 juni 1916 (nr 235)
om försäkring för olycksfall i arbete.**

Härigenom förordnas, att 1, 11, 13 och 20 §§ lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete¹⁾ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

1 §.

Envar arbetare — — — i arbetet.

Under sådan skada inbegripes även skada, som förorsakats genom inverkan under högst några få dagar

antingen på mekanisk väg av arbetet, såsom skavsår, blåsor eller senskideinflammation (senknarr),

eller av temperaturförhållandena å arbetsstället, om skadan utgöres av värmeslag, solsting eller förfrysning,

eller av visst i arbetet använt frätande eller etsande ämne, som ej finnes upptaget i lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar, såsom av svavel-syra, salpetersyra, kalk eller kalksalpeter eller blandning, vari dylikt ämne ingår;

skolande i dessa fall såsom dagen för olycksfallet anses den dag skadan yppades.

Såsom olycksfall — — — med arbetsanställningen.

Kostnaden för — — — av arbetsgivaren.

11 §.

Är arbetsgivaren enligt annan lag eller särskild författning eller på grund av egen utfästelse skyldig att vid skada till följd av olycksfall i arbete utgiva avlöning, pension eller annan ersättning, som helt eller delvis utgör understöd på grund av olycksfallet, eller skall sådant understöd utgå från kassa eller pensionsinrättning eller på grund av försäkring i annan försäkringsanstalt än i 4 § sägs, avdrages från sjukpenning, livränta, begravningshjälp eller annan ersättning, som utgives enligt denna lag, vad i anledning av olycksfallet för motsvarande ändamål av arbetsgivaren, kassan eller pensionsinrättningen eller på grund av försäkringen utgives för tid, under vilken ersättningen utgår. Dock må sådant avdrag endast äga rum, om arbetsgivaren, på grund av understödet, enligt 15 § andra stycket erhållit lindring i försäkringsavgiften, samt, i fråga om understöd från kassa eller pensionsinrättning

¹⁾ Senaste lydelse av 1 § se 1919: 323 och av 13 § se 1922: 320.

eller på grund av försäkring, endast ske, om kostnaden för understödet helt och hållet eller till minst en tredjedel bestritts av arbetsgivaren, och ej ske med större belopp än som skäligen kan anses svara mot arbetsgivarens bidrag.

Såsom understöd, varom i första stycket sägs, skall ej anses pension, som tillförsäkrats den skadade på grund av viss levnadsålder och anställningstid eller eljest av annan anledning än den av olycksfallet förorsakade skadan. I fråga om pension, som utgår vid arbetsoförmåga i följd av olycksfallet, skall såsom sådant understöd anses allenast den del av pensionen, som överstiger det belopp, vartill rätt grundats genom anställningstiden.

För understöd vid sjukdom, vilket av arbetsgivaren utgives, må avdrag ske, ändå att motsvarande lindring i försäkringsavgiften ej ägt rum, ägande arbetsgivaren av försäkringsinrättningen återfå vad som på grund av sålunda utgivet understöd avdragits från ersättningen enligt denna lag.

Avdrag må icke göras för tilläggspension enligt lagen om folkpensionering eller för understöd enligt förordningen om invalidunderstöd eller för understöd från sjömanshus eller för annat dylikt, allenast för behövande avsett understöd, och icke heller för ersättning enligt förordningen om blindhetsersättning.

Beredes den skadade genom understödet naturaförmåner, såsom bostad, fritt uppehälle eller dylikt, beräknas avdraget för dessa förmåner efter de i arbetsorten gällande priser eller efter andra grunder, som finnas tillämpliga.

Är för den skadade lön bestämd i författning eller eljest fastställd av statlig myndighet utan att därvid angivits, att å lönen avdrag må göras för livränta i anledning av olycksfall i arbetet, skall vid tillämpningen av första stycket lönen till den del densamma motsvarar den skadade tillerkänd dylik livränta anses utgöra understöd på grund av olycksfallet; dock må livräntan utgå om och i den mån särskilda förhållanden därtill föranleda.

Finnas i denna paragraf givna bestämmelser i särskilt fall icke tillämpliga, prövar försäkringsinrättningen, huruvida och med vilket belopp avdrag å ersättningen enligt denna lag skäligen skall äga rum.

13 §.

Sedan försäkringsinrättningen — — — skall utgivas.

Kan ej med — — — böra utgå.

Ersättning i anledning av skada, varom förmåles i 1 § andra stycket, skall utbetalas av den försäkringsinrättning, där den skadade vid tidpunkten för skadans yppande är försäkrad jämlikt denna lag; dock skall, om skadan yppas först sedan den skadade upphört att vara utsatt för inverkan av den art, som förorsakat skadan, ersättningen utbetalas av den försäkringsinrättning, där den skadade senast var försäkrad, medan han var utsatt för dylik inverkan. Har den skadade under tid, medan han varit utsatt för inverkan, som nu sagts, jämlikt denna lag varit försäkrad jämväl i annan försäkringsinrättning, och har skadan huvudsakligen föranletts av inverkan, som ägt rum under tiden för sådan försäkring, skall — där ej annan överenskommelse träffats — kostnaden för ersättningen åvila denna försäkringsinrättning.

Kan ej genast — — — sålunda utgivits.
Inträder, sedan — — — för beslutet.
Beslut om — — — till efterrättelse.

20 §.

Varder arbetare, som i denna lag avses, skadad till följd av olycksfall i arbetet, skall arbetsgivaren eller den, som å hans vägnar förestår arbetet, ofördröjligen härom underrättas. I fråga om skada, varom förmåles i 1 § andra stycket, skall underrättelsen lämnas till den arbetsgivare, hos vilken arbetaren vid tidpunkten för skadans yppande är anställd, eller till den, som å hans vägnar förestår arbetet; dock skall, om skadan yppas först efter det arbetaren upphört att vara utsatt för inverkan av den art, som förorsakat skadan, underrättelsen lämnas till den arbetsgivare, hos vilken arbetaren senast var utsatt för dylik inverkan, eller till den, som å hans vägnar förestår arbetet. Där ej läkarvård av försäkringsinrättningen beredes den skadade, är han skyldig att underkasta sig vård eller föreskrift av läkare, som må tillkallas av arbetsgivaren eller arbetsföreståndaren.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1937.

Lagen skall icke äga tillämpning i fråga om skada, varom förmåles i 1 § andra stycket, där skadan yppats före nämnda dag, och ej heller beträffande dylik skada, som yppats senare, därest den skadade icke efter lagens ikraftträdande varit utsatt för inverkan av den art, som förorsakat skadan. Ersättningsanspråk, som grundas å olycksfall, vilket inträffat före lagens ikraftträdande, skall bedömas enligt äldre lag.

Riksförsäkringsanstaltens förslag till ändringar i olycksfallsförsäkringslagen.

1 §.

I denna § ingår såsom nytt andra stycke följande:

Såsom föranledda av olycksfall i arbete skola även anses skador, som försakats av inverkan på mekanisk väg under jämförelsevis kort tid (högst några dagar) av arbetet eller av de förhållanden, varunder det bedrivits, såsom skavsår, blåsor eller senskideinflammation (s. k. senknarr), eller av frätande eller etsande inverkan under tid, som nyss nämnts, av visst i arbetet använt ämne, som ej finnes upptaget i lagen om försäkring för vissa yrkesjukdomar, såsom av klor, svavelsyra, salpetersyra, kalk eller kalksalpeter eller blandning, vari dylikt ämne ingår.

6 §.

I denna paragraf erhåller 1) b) följande ändrade lydelse:

under förutsättning att sjukdomen varat mer än tre dagar efter dagen för olycksfallet och att arbetsförmågan nedsatts med minst en fjärdedel, från och med den dag, då arbetsförmågan varit nedsatt i minst sistnämnda grad och så länge sjukdomen varar: — — —

11 §.

(Ändringar och tillägg här kursiverade.)

Är arbetsgivare enligt annan lag eller särskild författning eller på grund av egen utfästelse skyldig att vid skada till följd av olycksfall i arbete utgiva *avlönning, pension eller annan ersättning, som helt eller delvis utgör understöd på grund av olycksfallet*, eller skall sådant understöd utgå från kassa eller pensionsinrättning eller på grund av försäkring i annan försäkringsanstalt än i 4 § sägs, avdrages från sjukpenning, livränta, begravningshjälp eller annan ersättning, som utgives enligt denna lag, vad i anledning av olycksfallet för motsvarande ändamål av arbetsgivaren, kassan eller pensionsinrättningen eller på grund av försäkringen utgives för tid, under vilken ersättningen utgår. Dock må sådant avdrag endast äga rum, om arbetsgivaren på grund av understödet, enligt 15 § andra stycket, erhållit lindring i försäkringsavgiften, samt, i fråga om understöd från kassa eller pensionsinrättning eller på grund av försäkring, endast ske, om *kostnaden för understödet helt och hållet eller till minst en tredjedel bestritts av arbetsgivaren*, och ej ske med större belopp än som *skäligen kan anses svara mot arbetsgivarens bidrag*.

Såsom sådant understöd, varom ovan är fråga, skall ej anses pension, som tillförsäkrats den skadade på grund av viss levnadsålder och anställningstid. I fråga om pension, som utgår vid av olycksfallet föranledd arbetsförmåga, skall såsom understöd anses den del av pensionen, varmed densamma förhöjts utöver det belopp, vartill rätt grundats genom anställningstiden.

Där så är, att beloppet av livränta och till den skadade utgående pension tillhoppa överstiger den skadades årliga arbetsförtjänst vid anställningens upphörande, nedsättes livräntan med överskjutande belopp.

För understöd vid sjukdom, som av arbetsgivaren utgives, må avdrag ske, ändå att motsvarande lindring i försäkringsavgiften ej ägt rum, ägande arbets-

givaren av försäkringsinrättningen återfå vad som på grund av sålunda utgivet understöd avdragits från ersättningen enligt denna lag.

För pensionstillägg eller understöd enligt lagen om allmän pensionsförsäkring eller för understöd från sjömanshus eller för annat dylikt, allenast för behövande avsett understöd må avdrag icke göras.

Beredes den skadade genom understödet naturaförmåner, såsom bostad, fritt uppehälle eller dylikt, beräknas avdraget för dessa förmåner efter de i arbetsorten gällande priser eller efter andra grunder, som finnas tillämpliga.

Till statens ordinarie befattningshavare, som ej avgått från tjänsten, skall livränta utgå endast om och i den mån särskilda förhållanden därtill föranleda.

Finns i denna § givna bestämmelser i särskilt fall icke tillämpliga, prövar försäkringsinrättningen, huruvida och med vilket belopp avdrag å ersättningen enligt denna lag skäligen skall äga rum.

13 §.

I denna § ingår såsom nytt tredje stycke följande:

Ersättning i anledning av skada, varom förmåles i 1 § andra stycket, skall utbetalas av den försäkringsinrättning, där den skadade vid tidpunkten för skadans yppande är försäkrad, eller om skadan yppas först under tid, då den skadade ej vidare är försäkrad, av den försäkringsinrättning, där han var försäkrad, då han senast var utsatt för sådan slags inverkan, som föranlett skadan. Har den skadade under tid, medan han varit utsatt för dylik inverkan, varit försäkrad i annan försäkringsinrättning än den, som enligt vad nyss sagts har att utbetala ersättningen, och har skadan huvudsakligen föranletts av inverkan, som ägt rum under tiden för sådan försäkring, skall — där ej annan överenskommelse träffats — kostnaden för ersättningen åvila denna försäkringsinrättning.

20 §.

I denna § ingår såsom ny andra punkt följande:

I fråga om skada, varom förmåles i 1 § andra stycket, skall underrättelse, som nu nämnts, lämnas till den arbetsgivare, hos vilken arbetaren vid tidpunkten för sjukdomens yppande är anställd, eller till den, som å hans vägnar förestår arbetet, dock att, om skadan yppas, först efter det arbetaren upphört att vara utsatt för sådan inverkan, som avses i nämnda lagrum, underrättelsen skall lämnas till den arbetsgivare, hos vilken arbetaren senast var utsatt för dylik inverkan, eller till den, som å hans vägnar förestår arbetet.

21 §.

I denna § ingår såsom nytt andra stycke följande:

I fråga om skada, varom förmåles i 1 § andra stycket, skall anmälan göras av den arbetsgivare, hos vilken arbetaren vid tidpunkten för sjukdomens yppande är anställd, eller av den, som å hans vägnar förestår arbetet, dock att, om skadan yppas först efter det arbetaren upphört att vara utsatt för sådan inverkan, som avses i nämnda lagrum, anmälan skall göras av den arbetsgivare, hos vilken arbetaren senast var utsatt för dylik inverkan, eller av den, som å hans vägnar förestår arbetet.

*Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den
9 mars 1936.*

Närvarande:

justitierådet AFZELIUS,
regeringsrådet KELLBERG,
justitieråden GEIJER,
 ALSÉN.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokoll över socialärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet den 14 februari 1936, hade Kungl. Kungl. förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till *lag angående ändring i vissa delar av lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete*.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av hovrättsassessorn Enar Eckerberg.

Lagrådet yttrade:

Av utredningen i ärendet har otvetydigt framgått, att ett utbyggande av den sociala försäkringen i avsedd utsträckning är förenat med betydande svårigheter. Sålunda torde den — i varje fall ur principiell synpunkt — betydelsefulla förändring, som innefattas i föreslagen utvidgning av begreppet olycksfall, med nödvändighet komma att medföra en viss osäkerhet i tillämpningen. På ett närmare bedömande av behovet eller lämpligheten av mer eller mindre vittgående åtgärder för att under försäkringen lägga nya områden har lagrådet emellertid funnit sig icke äga anledning att ingå.

I andra stycket av 1 § har den tidrymd, inom vilken skadlig inverkan skall hava skett för att medföra ersättningsrätt, angivits med orden »under högst några få dagar». Det synes påtagligt, att i en lag av förevarande beskaffenhet en fastare bestämning vore önskvärd. I ett stort antal ersättningsfall torde just frågan, huruvida en dag mer eller mindre skall medräknas, kunna framkalla en eljest onödig tvist, och det vill förefalla som om av detta vägande skäl här som under andra jämförliga förhållanden ett bestämt tidsmaximum hade kunnat upptagas i lagen. Ett sådant skulle icke behöva draga någon väsentligt trängre gräns för skälighetsprövningen än vad det föreslagna stadgandet gör, men det skulle för åtskilliga fall förenkla tillämpningen och lämna parterna en säkrare ledning. Något förslag i detta hänseende har emellertid icke framkommit under ärendets utredning, och den föreslagna bestämmelsen har förebilder i utländsk lagstiftning. Måhända bör därför någon tids erfarenhet avvaktas, innan försök göres att finna en från nu antydda synpunkt lämpligare lagregel.

Med hänsyn till innehållet av nuvarande andra stycket i 1 §, vilket är oförändrat upptaget i förslaget såsom tredje stycke, torde de i stadgandet om inverkan av temperaturförhållanden förekommande orden »å arbetsstället» kunna vara i någon mån missvisande. Det lär nämligen böra förutsättas, att här ifrågavarande skada skall ersättas även om den inträffat vid färd till eller från arbetsstället. Då de anmärkta orden tilläventyrs skulle kunna leda till en motsatt tolkning, synes någon jämkning av ordalagen vara önskvärd.

Det synes kunna ifrågasättas, huruvida det kan vara nödvändigt att i lagen införa sådana bestämmelser, som avses med de föreslagna ändringarna i 13 och 20 §§. Föreskrifter av liknande innehåll återfinnas i lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar och de hava där utan tvivel en bestämd uppgift att fylla. Däremot torde de med avseende å nu förevarande lag erhålla tämligen ringa praktisk betydelse, och uttryckliga lagstadganden i ämnet kunna därför måhända umbäras.

Ur protokollet:

Ragnar Kihlgren.

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför
Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i stats-
rådet å Stockholms slott den 10 mars 1936.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden SCHLYTER, WIGFOESS, MÖLLER, LEVINSON, VENNESTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN.

Efter gemensam beredning med cheferna för justitie-, försvars- och finansdepartementen anmäler chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller, lagrådets den 9 mars 1936 avgivna utlåtande över det den 14 februari 1936 till lagrådet remitterade förslaget till *lag angående ändring i vissa delar av lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete*.

Efter redogörelse för utlåtandets innehåll anför föredragande departementschefen:

I anledning av vad lagrådet anfört rörande de i 1 § andra stycket av förslaget förekommande orden »å arbetsstället» förordar jag att desamma ersättas med orden »under arbetet».

Därjämte finner jag det lämpligt att 11 § tredje stycket av förslaget fogas till första stycket samt att femte och sjätte styckena byta plats.

Lagrådet har ifrågasatt huruvida det kunde vara nödvändigt att i lagen införa sådana bestämmelser som avses med de föreslagna ändringarna i 13 och 20 §§. Emellertid finner jag försiktigheten bjuda att bestämmelserna ifråga bibehållas i förslaget.

I övrigt har en ändring av redaktionell innebörd vidtagits.

Föredraganden hemställer härefter att det i enlighet med hans anförande jämkade lagförslaget måtte, jämlikt § 87 regeringsformen, genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Bertil Wirseen.